20

A. Lorange

1873.

La femme n'est point faite pour
partager les peines de l'homme, mais
elle est faite pour l'en consoler, c'est
à dire pour l'en distraire.
de Girardin

Erindringer fra Arendals og Bergens Museum.

1873.

Anm: fra Hanssons Samling fra Tjøtaswold.

"Att vår glädja här i mullen
är ett Lyckhus byggt på ätte kullen."

De gamle uforvanskede Mindesmærker
ere det faste Grundlag, hvorpaa vor Kundskab
om Oldtiden maa hvile og hvortil de
mørke Sagn og øvrige skriftlige Beretninger
henføres for om muligt at udtydes.
Vor Kundskab om Oldtidsminderne maa
derfor selv have et fast Grundlag. Den maa
ikke støtte sig til gamle Fordomme og uryg
Hypotheser – men den maa være bygget
paa nøiagtige Undersøgelser og Sammenligninger
og paa omfattende Kjendskab til de Oldsager
som de indeholder. Iagttagelser af Fund er
ligesaa nødvendige for Archeologien som Dokumenter
ere for Hist. – endog de tilsyneladende ubetydelige
lignte fortjene særdeles Opmærksomhed.

W. Blek. Mindesmærker

Arendals Museums Oldsagssamling.

Af Stenoldsager eier Samlingen et ikke betydeligt Antal – men den største Del er af dansk og skaansk Oprindelse. Hertil kommer, at de norske ere saaledes blandede mellem de andre, hvoraf kun enkelte ere markede, at ~~den~~ Udskillelse ikke længer er muligt.

Dog findes altsaa ~~ogsaa~~ enkelte sikkre norske, hvorfra kan mærkes:

Flinthulmeisel f: paa Gulli, Sem Sogn.

Trekantet Flintepilespids f: paa Hafstad. № 115.

5 Tom langt Spydblad af Flint № 113 og en Flakke funden paa Lofstad.

Bred men afbrudt Spydspids f: paa Holto Præste-gaard 1860.

Spydspids 5½ Tom. lang funden paa store Torungen i en Myr 1850 № 107.

Flintekile 8 Tom: lang, firsidet og sleben f: paa Tromøen Alve Gaard og ett underligt buet, i Kanterne indtunget Flakke:

f 1875 paa Hafstad.

cfr. Univ. 4670. Aarsb. 1895. 65. Flint flakke 2 Tom lang med smaa Hak i begge de Skarpe Kanter. f: Stavnæsodden i Krødsherred. Ligbl Bd: Buskerud Amt

Bronceالدren.

1/1.

Stykke af Klingen af en Dolk; f: i Gravhøiing i Tjøre S. 1850

Ældre Jernalder.

Af Museets Gjenstande fra denne Periode er især at mærke Gravurnerne: 22 i Tallet, hvoraf 13 eller 14 nogenlunde hele. Desuden findes en Broncekjæde med udad bøjede Sider og et Træspan med Bronce beslag.

Efter n. Forml. Pag og efter Aarsb. 1868 Pag 149 skulde i Arendals Museum forekomme, hvad man ellers sjelden eller rettere aldrig har fundet: et Laag til en Lerurne. Men dette Laag er ligefrem en vaseformet selvstændig Gravurne lig flere fra de born. holmske Brandfletter.

omtrent hel Størrelse.

ikke blot afbildet i Aarsb. 1868 Pl IV. Fig 23. Nemlig til en Messing kjæde!

Det ved Gjete ved Levanger 1868 f. Urnelaag.

Denne Urne er №90 i Museet og er f: paa Bygland Prestegaard 1847 i Hang i et lidet 4kantet Kammer, hvori en Kobber„ Kjedel. Til Fundet hører ogsaa Hanken af en sandsynligvis stor Lerurne:
rigt prydet paa Ydersiden med smaa indstukne eller indtrykte Punkter. Haandtaget har forresten sin største Interesse derved at det er hult – altsaa ogsaa har tjent til Fund, hvilken Eiendom„ mulighed ogsaa forekommer ved de bornholmske Brand„ pletskar – men som jeg ikke kan erindre at have bemærket paa nogen norsk Gravurne med Und„ tagelse af en paa

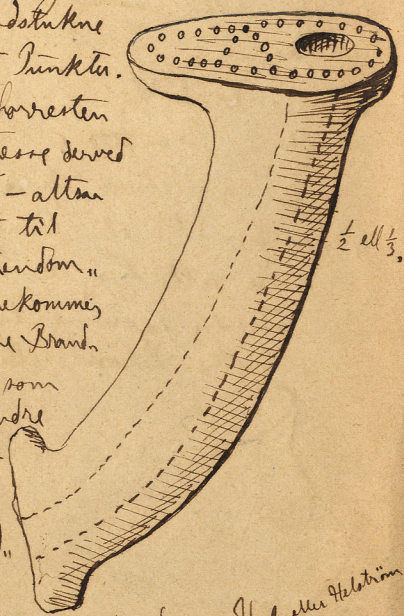

Jederen fundan hos Marchandiser Helgøen i Stavanger beroende hos smuk og mærkelig Krukkeformed Lerurne og paa en Øjelden Hank af en Lerurne i Arendals Museum №93. f: paa Birkeland, Dirkenes 1845, sammen med ~~Dt~~ en alm Lerurne en Jernøxe og to Tilespidse. Denne anden Hank har tre Tvarforbindelser med Urnen, hvorved frem„ kommer tre Huller ligesom for tre Fingre:

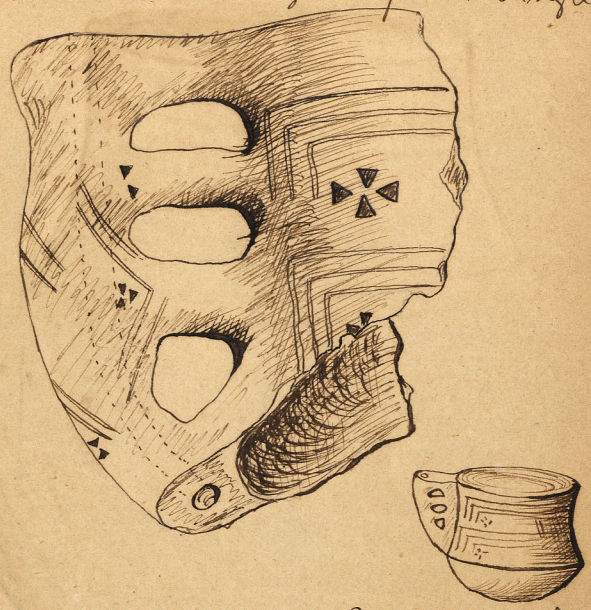

og er ligesom de tilstedeværende Brudstykker af Urnen rigt forsynede med Streger og eiendommelige triangel„ formede indtrykte Figurer.
Urnen har været forholdsvis liden.
En anden mærkelig og ikke ikke norske Gravkar hidtil saaridt vides enestaaende Lerurne er f: i Gravhaug i Treds Prestegjeld 1845. Den er usædvanlig velpro„ portioneret og af smagfuld – visselig noget fremmed Form Kun prydet med 5 Ringe rundt Halsen og en Rand af indprikkede smaa Fordybninger øverst rundt Bugen. Den er 5 Tom høi og omtr. 2 Tom over Mundingen. I Urnen ligger et Stykke af en Kobbermaal. Begge afbildede paa næste Side:

B. M. Shadwell, Hordfoss

1/1

5 Tom hö og er 2 Tom. over Bundingen.

Endvidere Brudestykker af to urnetøttef. Lerurne som sædvanlig rigt ornamenterede. Figurerne paa det her afbildede Stykke er i hö Grad nöiagtige – langt nöiagtigere end paa Tegningen angivet.

1/1

Disse firbladede Figurer ere indtrykte med Stempel omtr. ½ Tom. ovenfor Bunden paa Brudestykkerne af den anden – forresten med bölgeformede Baandforsiringer prydede Urne – og gaa rundt Siderne.

Kobberkjedelen er simpel, bulet, udadbuget og mangler Bund. f. fyldt med 1 Ben paa Risholdt i Skiestad. Er No 66 i Museet.

Træspandet har Bronchank og har havt 3 Baand er usædvanlig vel bevaret. Bunden dreiet. fandtes fyldt med 1 Ben i en Haug paa Risland i Ombland Sogn.

Af andre Gjenstande fra ældre Jernalder maa især mærkes to dragehovedformede Bælespænder med firkantede Bøjlestykker, hvorfra tre store mangekantede Knopper. Det ene Exemplar har lidt ligesom ved Ø. Det andet er velbevaret, har været forgyldt og bæres tre blodpunkter eller Solvaglen udbrøte paa Dragens Næse. Begge ere 5½ Tom lange. udgjøre Museets No. 92 og høre til Melhusfundet omtalt i N. Forml. 272.

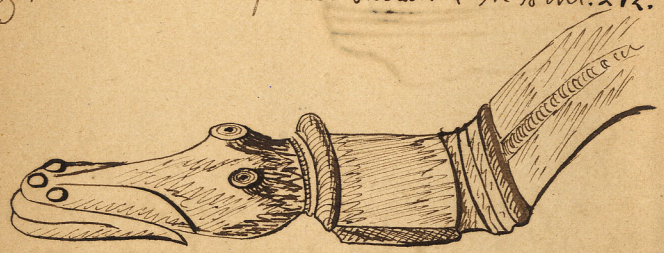

Til dette Fund høres ogsaa 2 simple Korsfibulaer – begge ere ~~tidt~~ mestagne og af det Metal, ligesom en Naal, hvori en liden Ring, hvori et bevægeligt aflangt Øje, Kantet Stykke, hvori har været fastet en Klode af Bronce-trade.

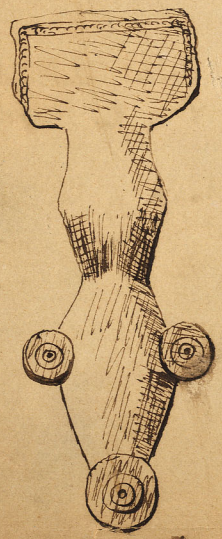

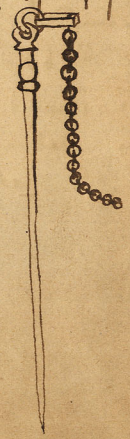

Aarb. 1868 p 150 "Spenne" nævnes.

1/1

Aarb. 1868. Fig 32

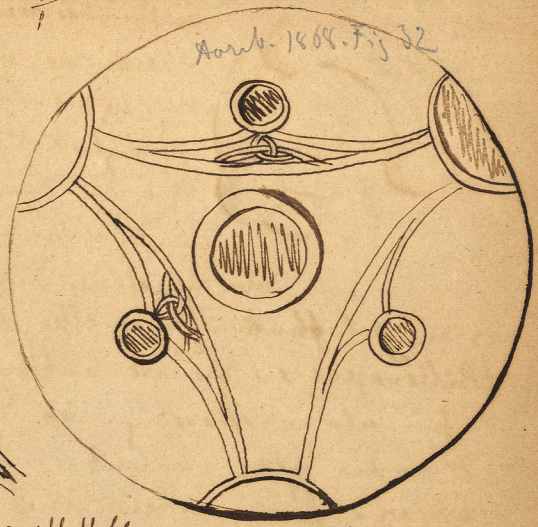

No. 2.

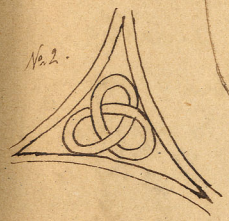

Pirat af Bronce ell Kobber.

Fundet i Valle i Saterdalen – er næsten halvkugleformet, rigt prydet med irske eller skotske Drøgeslyngninger i alle Felter, i de spidse Trianglen med Valknuden. I Midten har været indfattet en stor Glasflue og i tre andre Indfatninger tre mindre do. Den er rigt forgyldt og særdeles vel bevaret. Der findes forresten ingen Mærker efter, hvorledes denne Gjenstand har været benyttet, ei heller har jeg seet noget Lidestykke – men den er utvivlsomt af skotisk ell irsk Oprindelse – Nærmere Fundberettelse savnes. Valknudesiraten forekommer mærkeligt nok ogsaa paa en Klöverbladf. Spænde i samme Museum – dog med mere runde Buer eller Linier. Afbildet ovenfor som No. 2. Ornamentet er anbragt midt paa Spænden. cmp Urda 1-4. Til XIV 5, 2.

No. 103.

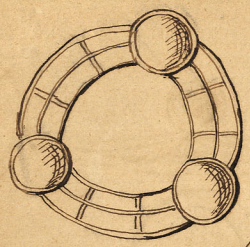

Fra Moland i Landsing fandtes vedstaaende Ring-spande, der efter al Sandsynlighed maa være af angelsk Oprindelse. I de tre runde Indfatninger sidder endnu tre blaa Glasflus. I Firkanterne er en gul blank Fylding eller Emallie. Skillevæggene ere grønne-anløben Messing. Corpus selv er Messing. Paa Bagsiden Mærker efter Naalen? – i Form af to Tapper. f. sammen med to Arm, ringe af Bronce – sædvanlig Form, tre store Mosaikperler, 3 smaa Glasperler, en liden Hvaasten og et Hoandsneldekjød.

Fra yngre Jernalder findes ogsaa en usædvanlig bred Broncearmring, paa fremsiden prydet med to Rader af op-høiede Kors:

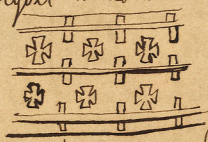

Museet eier endnu en fjerde Armring af Bronce – foruden 9 prægtfulde Sølvringe f: paa Askeland: Mykland og 2 smaa Armringe af Guld, glatte og hule eller rettere hvalvede, der hænger paa samme Ring som Sølvringene, men som neppe høres til Askelandfundet. Disse Guldringe maaler ikke engang fulde to Tommer over største Bredde. Enderne gaa over hverandre og danne trinde Tene, der ere snoede, den ene over den anden saaledes, at Ringen lader sig udvide,

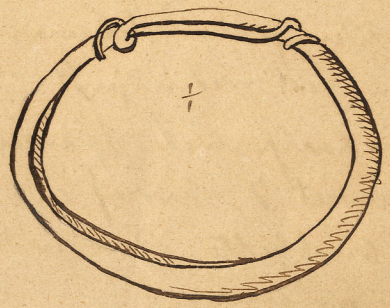

Blandt Brydelsen maa ogsaa med tages nosstaaende flade Messing-plade – med Øjne og Øiæle paa Bagsiden. Ornamenterne ere indskaarne med stor Skjødesløshed – men Stykket har saavel ved Form og Arbeide maade sin Lidenhed conf. Aarsb. 1867 p. hvor en noget lignende er afbildet; endvidere Spanden fra Linang i Valders i min Samling. Denne er f. paa Gordskjen, Holts Øgn sammen med nogle Jernsager, hvoriblandt en Skjoldbule med

takket Kant og en med hôi tynd Fig, et Bidsel m.m.

I Arendals Museum findes tre Klovs bladformede Spænder. nemlig den mærkelige Spand ved 1a og Pl XIV Fig 4 ovenfor nævnte med Valknudedirat f. fra Melsom ved Tønsberg No 31. en liden f. fra Hedemarken No 44. og en stor med ukjendt Findested.

Af skaalformede Spænder ligger i Museet 7, hvoraf en enkelt og de 6 dobbelte. Den enkelte er noget eiendommelig.

Af Sværd findes kun fra yngre Jern alder og i Antal 10. Tre har halvrund Knap – alle har lange Indrehjælt, paa et nær, som har bar Tange. – Alle ere tvæggede. Et har Knap og Hjælt af Bronce. En do Knap af samme Form vedligger.

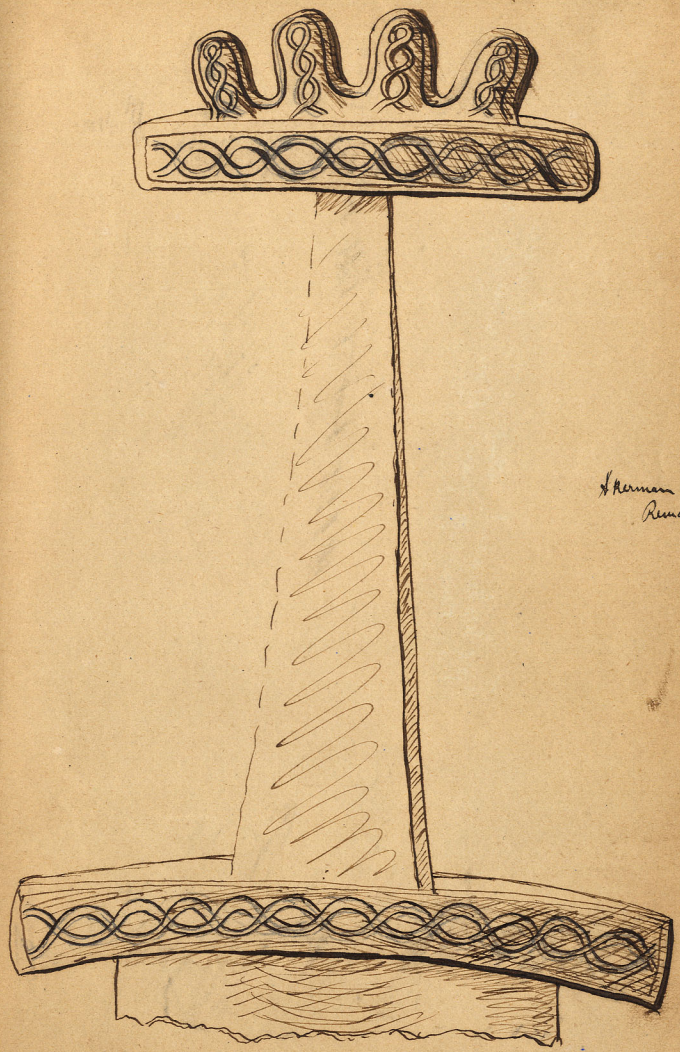

Knap og bryg Hjælt af Bronce.
f. i Haug fra Sødeland i Holme Sogn, Mandal Fogderi

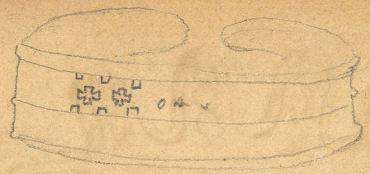

Endene glatte

Tjore Kirkegaard. ved siden af de tre Kors med en Stenomhegning Grave. (flere liggende forud for andre Bed af Kirkegården)

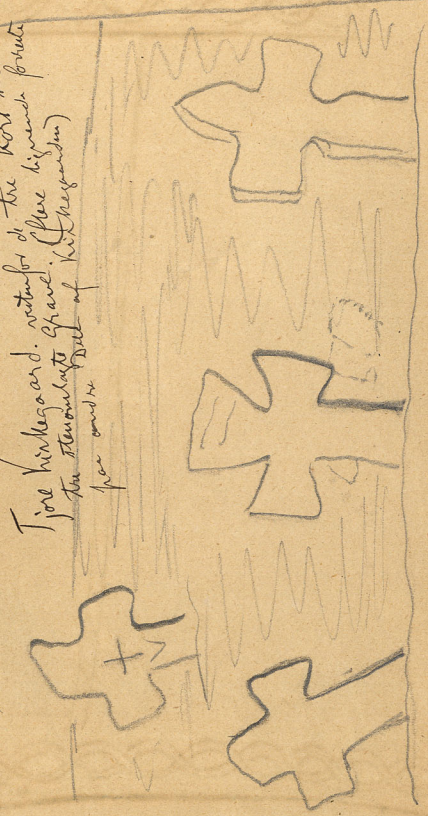

Stavanger.

Hr Tømrermester Hansson paa Tjensvold eier en liden Samling af Oldsager, hvori enkelte mærkelige Gjenstande f. Eks. en udmærket bevaret romersk Krater funden i Haug under en Helle eller i Kammer paa Anda Gaard i Klepp fyldt med br. Ben. Den maaler 9 1/4" i Høiden 9 3/4 over Mundingen, hvor Kanten er tykk og bærer to udtungede Øiner. Nedenfor Kanten er indskreket 7 Linier ligesom 2 Linier straax over for Foden som er 1 Tom høi og 4 1/2 tversover. Under Bunden indskreiede Linier.

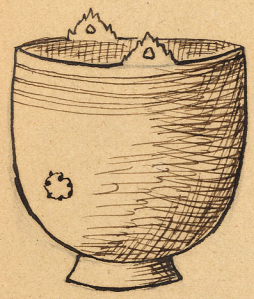

En Lap er tilklinket paa den ene Side.

Paa flere andre Steder i samme Haug fandtes Brudstykker af Lerkrukker ved Hobe af br. Ben. 1872.

En stor Kobberkjedel med indbøiede Øiner, tre, skantede Øiner og Jernhaandt. Paa flere Steder lappet. f. fyldt med br. Ben og sammen med en urtefotteformet Lerkrukke i en stor Haug paa Søndenaa i Vigdal i Ryfylke. Den maaler 15 Tom over Aabn. og er 7" høi.

: Bunden

4 1/2 Tom høi, 5 1/2" over Mundingen f. paa Selvig i Høgsfjord, sammen med mange Gjenstande - hvoraf kun en Bronceprincet er bevaret. Til Fundet hørte flere nu opsmeltede Guldringe.

En Lerurne med indadtr. Sider, der danner skarp Kant med Bunden f. i Haug sammen med en Dragtfibula og Brudestykker af flere Lerurner paa Fristad i Klep.

En liden Kleberstensbolle fra Tjøre Gaard i Haaland Pgd. Bø Amtes.

En dragehovedf. Fibula med tre Knoppes og med Treklover ved Øiet f. i Haug paa Jæderen men ikke hvor.

En dø men større – Kun Bagstykket og Bøilen er bevaret.

1/1

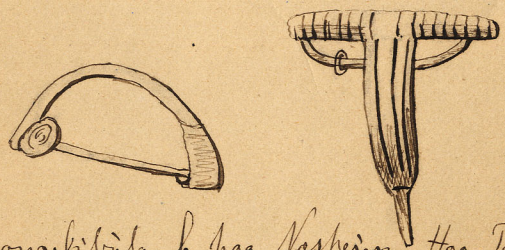

Bronzefibula f. paa Nærheim, Haa Pgd paa Jæderen, og i Haug men nærmere Kundskab mangler.

ogsaa f. paa Nærheim paa Jæderen

Endvidere har han 4 Flintredskaber: en Harpun, et Spyd med Skaft, et Spid og en Pig – en Stenkile og nogle Brudstykker – alle f. paa Jæderen.

Bergens Museum.

De Stenaldersgjenstande, som findes i dette Museum og som ere af norsk Oprindelse, ere alle vestenfjeldske og nordenfjeldske. Antallet er overraskende lidet især naar henses til den Rigdom af dette Slags Oldsager som ~~der~~ bevislighen maa være i flere vestlandske Districter – ikke at tale om Jeder hvor der er fundet mange Stenredskaber paa saa at sige hver Gaard.

Af Stenhammere med Skafthul saaledes kun 15.
" Kiler (hvoraf enkelte Retmeisler) – – 48.
" Hulmeisler – – – 13.
" disse Kiler og Hulmeisler ere igjen 11 af Flint og af disse ere alle slebne paa 4 Undtagelser nar

Af Flintespyd eier Samlingen – – 29, hvoraf flere sørdeles smukke Exemplarer.
Desuden af Dolke med fiskehalef. Skaft 4.
Af halvmaaneef Knive – – – 3.
" Pilespidse en tresidet rasjform (Klep) 1.
~~To~~ hjerteformede (fra Trøv i Klep) 2.
En narpunformet Spids – – – 1.
og en Spids med indtunget Bredende 1.
Af skeform. Skrabere – – – 2
hvoraf et usædvanlig stort og smukt Exemplar
En Slibesten (kvartz) med 5 paralelle Sliberænder
" " " " 3 " "
" " " " 2 " "

119

Af disse 119 maa fremhaves en Stenøx med saabegyndt Skafthul og usædvanlig Form. Sleben helt over og med indslebne Linier og er af Gneisgranit. 7"3"' lang. f. paa Opedal i Ullensvang Sogn i Hardanger.

Museet No. 74

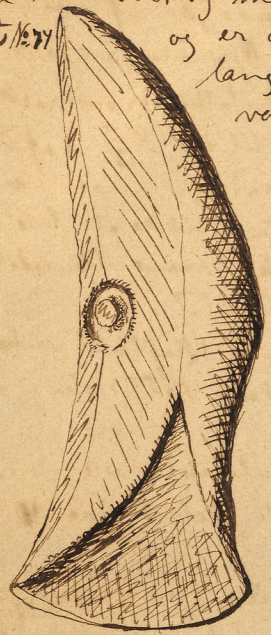

No. 1810
Tiø i Klep.

4" lang
f. Grepstad
i Lyngdalen, Lindesnes

Fragment af en
Stibroten
f. i en Gravhaug?
Øst bø i Ryfylke
Vei. i Bim Rig 5940

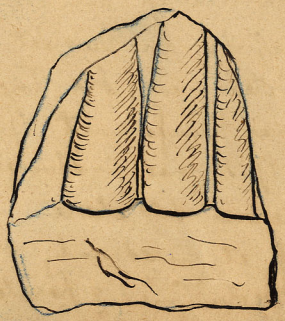

Holmberg Bohusl. Historie 1 Bog VII-IX om Hällkistor af 4-7 Alens Længde med Stenvaben — Skjeggøl Sybt i jorden.

Desuden eier Museet 5 Exemplarer af finske eller lappiske Stenredskaber nemlig:

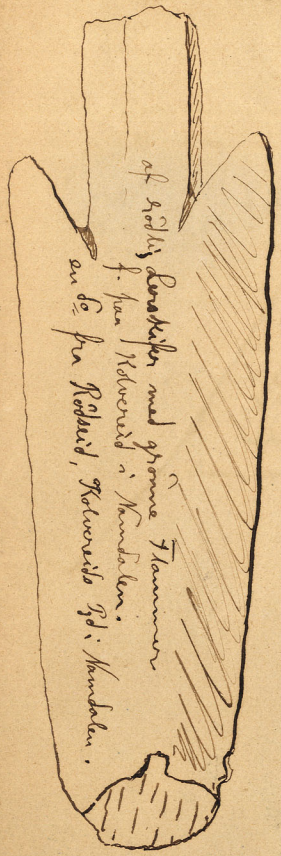

af rødlig Lerskifer med grønne Flammer f. paa Kolvereid i Nordalen.
en do. fra Rødseid, Kolvereid Pd. i Nordalen.

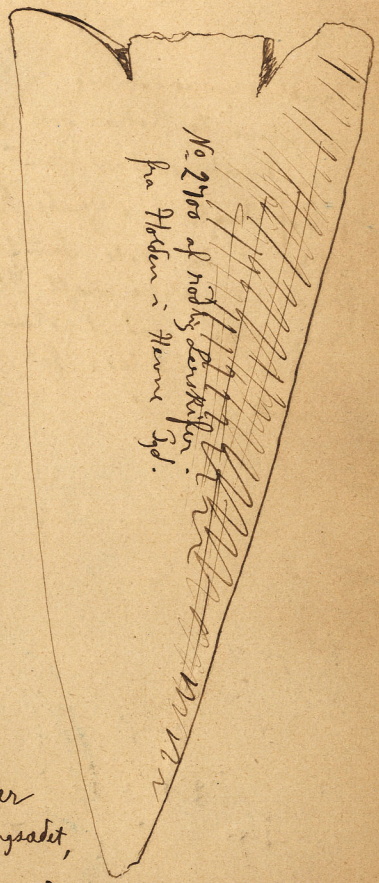

No. 2760 af rødlig Lerskifer i fra Holden i Herre Pd.

Et Skiferskyd iden Agnorer 7½ Tom. langt. fra Lyngsadet, Lyngen, Finmarken, og

verte/

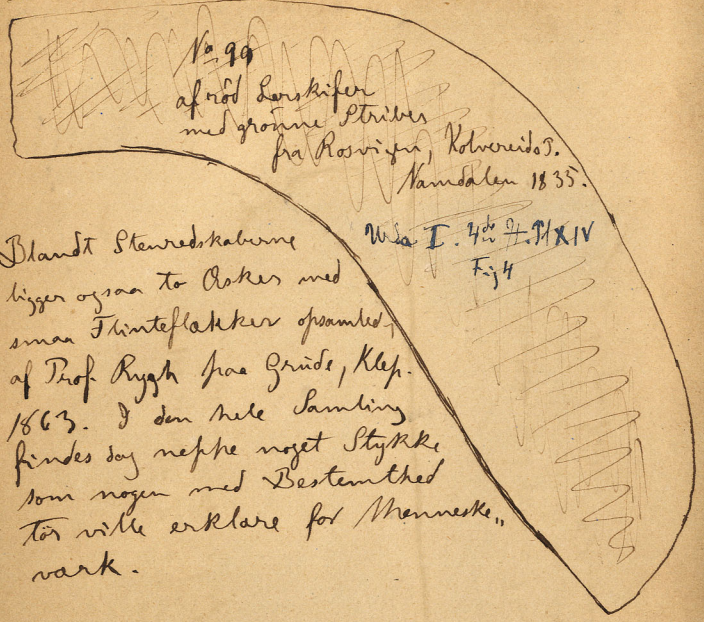

Blandt Stenredskaberne ligger ogsaa to Øxer med smaa Flinteflakker opsamlede af Prof Rygh paa Grude, Klep. 1863. I den hele Samling findes dog neppe noget Stykke som nogen med Bestemthed tør ville erklare for Menneske„ vark.

Broncealderen.

Denne Kulturperiode er efter norske Forhold forbausende lidt representeret, men hvilken Mangfoldighed af interessante Stykker til Oplysning om Norges Broncealder ligger ikke endnu skjult alene i de talrige Broncehauger paa Jæderen. Thi den aldeles overveiende Mangde af de store halvkugleformede Rundhauger med Rø indeni tilhører utvetinget denne Periode. Markeligen overensstemme disse Gravhauger med de danske — og har med de smaalenske Gravrøser sine store Ligheder — men ogsaa Uligheder. De mægtige Hellekammere saavelsom de mindre Hellekistorne ere aldeles ensartede i Smaalenen og paa Jæderen, men paa Jæderen indeholder de store Kammere ubr. Lig — og Hellekistorne br. Ben medens endnu intet ubr. Broncelig er paavist i Smaalenene. Gravkammernes Retning er paa begge Steder den samme — ligesom den absolute Betingelse for deres Beliggenhed, at man kan se Vand. Røsen er paa begge Steder uden Jord mellem Stenene — men dækkes paa Jæderen af et flere Fod tykt Jordlag. Broncesagerne i disse Jæderens eller rettere Vestlandets Broncegrave synes at tilhøre saavel den saakaldte ældre som yngre Broncealder. Stenredskab er aldrig — saavidt vides, fundne i disse Grave — ei heller Urner.

Sværd.

№ 1011 nu 21" langt – er brudt og et Stykke manglende ligt Montelius № 107, a. Fundet paa Sole, Haaland. Jæderen. Nærmere Opl savnes.

№ 1009 – 22" langt, udvidet paa Midten og med to Striber langs Langeryggen, har ved 3 Nagler været fastet til Haandtaget, hvorafen Bronceknap er tilbage, som er prydet med 8 Huller – ligesom M: № 107 b. Sværdet selv ligt M. 107a. f. paa Skeie, Vikedal 1844.

Et usædvanlig raat arbeidet men tykt massivt Sværd 20" i Klingen, Haandtaget ogsaa massivt, 8kantet og 4½" langt f: paa Malle, Helland ved Stavanger. Nærmere Oplysninger savnes

№ 1007.

~~№ 2558~~ er en Sværdknap – særdeles vel arbeidet med fine Spiralforsiringer og lig M. № 107. b f. paa Sole, Haaland Jæderen. № 909.

2558 Haandtag af Bronce med dybe Tiskryak Linier til Indstøbning af Harpix – ender i en flot Tange hvori tre Naglehuller. Paa Knappen der er con. cav er indstøbt 4 forenede Huller i Korsform. f. paa Tuv, Klep, Jæderen

f. 1870

Aarb. 1871 p. 50 omtalte Rebskæb af Bronce

1009 i en Gravh. med Kiste, hvis Sider var klikket med Heller – Dæksteen ovenover.

906 Dolk, 907 & 908 Knive med Hertekaand og Sværdknap 909 f. i Hauge paa Pæle ved Hafursfjord 1838, Fabricius 249.

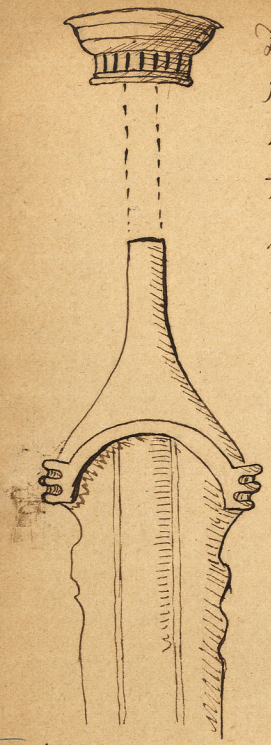

Dette Sværd er brudt og et Stykke mangler. det maaler nu 15" fra Enden af Greb-tungen, som er rund. Knap-pen er rhomboidisk og med 8 Huller. f. Storøen, Haaland. De uregelmæssige Hak i Klingens øverste Del synes at være frembragte med Hensigt allerede ved Støbningen.

No. 1010 er 17 Tom langt, lancetformet men af simpelt Arbeide, har lang rund Tange og to Nagler ved Haandtagets Begyndelse eller Overgang fra Klingen. f. Fristad. Klep.

No. 1008 er sandsynligvis det mærkeligste Sværd i Samlingen – saavel ved sin Form som ved sin Størrelse. Det er fortrinligen conserveret. Klingen alene 25 Tom. lang og stærk Lancetform ovenfor som Worsaae No. 134 og M: No. 156. Men istedetfor som disse at løbe ud i en Spids – strakkes dette nij henimod Ende med parallele Egge, og saa pludselig knækker af til en Ds. Endvidere har Klingen strax nedenfor Haandtaget to dybe i Støbningen frembragte Hak, hvor, om se i M: – men dette Sværd er eneste Exemplar med denne Eiendommelighed i Norge. Grebtangen er flad men tyk igjennembrækket paa begge Sider og ender i en Tap eller Spids. Har 3 Huller for Nagler. f. paa Levke i Ulvik.

Af Paalstave findes en meget smakker og elegant № 2684. 6" 3"" lang, f: Haige Klepp.
En do 5 Tom lang og mere Klumpet № 1001 Tuv, Klepp.
do do 5½ " " do 1005 ukjendt Findested.
do do fra Randeberg i Helland 1871. № 2326.

Af Dolke findes tre Exemplarer:

6 Tom lang, fra Sole, Haaland. № 907.
3 Naglehuller.
do do aldeles lig Kun 3 Tom langer og med 4 Striber langs den ophøiede Midte paa Bladet. Kun 4 Nagle huller idet Midthullet mangler Hovedform M 107a. f. Sole, Haaland № 906
Haandtag mangler paa dem begge, ligesom paa den 3die, der er 8½" lang med fire Naglehuller, uden Striber og f: paa Lure, Høiland, Jæderen.

1/ Af Lerdrespidse en 11¼" l. fra Aardalfundet Valders
2/ en do 12" lang med Striber langs Æggene begge udmærket smukke og velbevarede.
3/ en do 12½" lang ukj. Findested - fra Major Dals Samling - men vistnok ogsaa fra Aardal. forsiret ved Halsen. № 1000.
4/ en do 9" 5"' l. med tre Striber langs Æggene og med Fjæver rundt Halsen f: Blodheien 1831. 999
Et Hjødblad 7 Tom l. Aardalfundet.

Af Celter:
En 4½" l. med Øsken og dybe Linier ukj. Findested. 1004
do 4" l. uden " flad klemt, f. Leirø Røldal, № 1006.
do nu 2½" l. men afklippet f. Skaret under Østerraad,
do 3" l. ukj. Findested (fornik?) Orlandet 1861. № 1406.

Af Bøydelser:
2 Armringe - langs Spiraler lig M. 234 og W. 261 f. Kvamme i Mangers Bd. (se Skirner f. 1847. Pag 7.)
En Dobbeltknap med høi Pig f: paa Blodheien i Gravhaug 1844. № 546.
En Armring af Guld - vreden lig M. 126 f: i Kongshaugen i Nærheden af Avaldsnæs paa Karmøen.
Drudstykkes af en Halsring lig W. 222 Sarbo i Rennesø. 1817. № 1595.
Diadem lig Worsaae № 221. og M. 231 men med glatte Plader, norsk - men ukj. Findested.
Enn et Diadem men trivialt og af ukj. Spr.
Pincet aldeles lig M. 200 f. i Gravhaug paa Storesund nord for Avaldsnæs paa Karmø. 2772.
do med Striber langs Kanterne f. i Tanger, Mangen, Sole, Bore, Jæderen i en Kiste af Heller ¾ Alen i Kvadrat med 12 Bevn. 2597.
Spænde lig M. 120 men med Naalehovedet stribet f: Svanø, Sundfjord. Spiralen er tabt 448.
do med en Spiral, stærkt oxyderet og sønderbrudt f. paa Jæderen № 449.

Smal Retmeisel 3/4" længer end M. 118
men af forresten aldeles samme Form.
5" 5''' lang f. Döringen. Nordalen. Söndmøre
1832. (No 1012.) Urda 1-4-31 XIV fig. 5.

Urda II B.
4 H. 9. XIV fig. 12

No 908.

2 Tom 1. f. paa Sole, Haaland Pgd Jæderen 1834.
Tvende Øsker med Blaagrønt, fundet i Grav,
hænger paa Blodtreien 1844. - nogen
Forklaring for dets Anvendelse neppe
for nærv. mulig No 546.

En Spænde lig M. 120
og en omtr. 6 Tom. bred Tutulus med Pig og
Ring, Kvadrat og Stregprydelser: begge fundne i en
Hellekiste paa Klæppe Gaard, Klep Jæderen.

1/ 2 Dolke, Krum Kniven (908) Sværdhæfte, Fibula
2/ Sværd, Knap om. m.
To Hænger Sole, Haaland, Jæderen.

41 Forsk. Gravfunde fra Norges Bronzealder

confr. den Aarst 1868 omtalte og afbildede Kniv
fra Nedre Hov. Gran. Hadeland.

Beowulfdigtet synes at henlægge et Finnaland i Nork. af Raumernes Kyst, Munch Hist 1-1-S. 90, 92-93. Det er derfor og af andre Grunde ei usandsynligt, at i disse Egne en Tid efter Nordmændenes Indvandring en tabrigere Finne befolkn. af noget høiere Kultur end de egentlige Skridfinner kan have holdt sig som en særskilt Stamme - og en Gjenklang af Finnernes Ford i disse Egne er maaske det gamle Eventyr om Svase Jötun eller Finne paa Øglandene. Munch. II. 93, 1-33, 1-340.

№ 80.

Urda IB. 3 H. 299.

№ 90

Urda IB. 3 H. 299.

№ 351.

355

357

under Brunden.

№ 359.

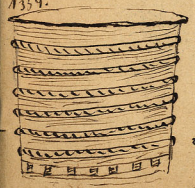

Ældre Gravkar.

Af alle Slags Gravkar er intet stærkere repræsenteret i Museet end de urte-potteformede – rigt forsirede og ofte med Spor af Jernbaand om Randen.

Af nogenlunde bevarede Exemplarer findes 25 med sikkre Findesteder – endvidere en Del Fragmenter.

5 er fra ukjendt Sted og ligner Brudstykker af omtr. ~~Ligesaamme~~ Antal. –

De ere funde saavel som Askekarrer som i de store Kammere, hvori ~~[illegible]~~ ubrændte Lig – men neppe nogengang enkeltvis – og saaledes utvivlsomt yngre end de med indbøjede Sider.

Begge disse Sorter Kar ere imidlertid ogsaa hyppigen funde sammen f. Eks. Urda IB. 3 H. 299:

1) Brudst. af flere med indbøjet Hals. Lerurne med Øre uden Forsiringer
do. med Streger og Ringe.
do. Siden uden Øre

2) 2 urtepotteformede
Kroshaug i Klep.

3) Sydsøen, Mosten Finaas. Gravfund En indbøjet og to urtepotteformede. № 337–340

4) Brekkehundet, Vik, yttre Lygn.
2 urteformede og to indbøjede samt en Aaa med sort-Brud.

~~Urtepotteformede~~ Urner ere eiendommelige for Vigle – men ere iøvrigt hyppigere paa Vestlandet end paa Østlandet. og nærmere mærkelige formedelst deres rige Ornamentering.

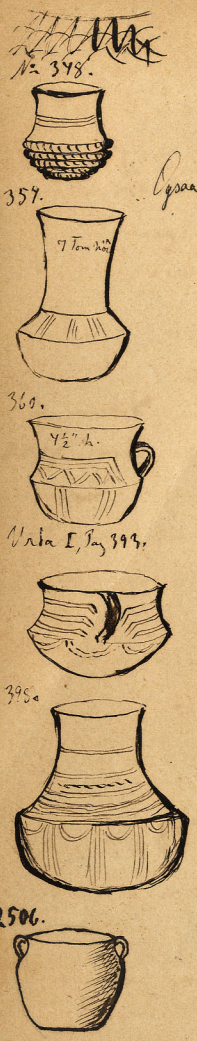

Af Lerkrukker med indbøjet Hals og rund Bund forefindes 18 nogenlunde hele og med sikkre Findesteder.

Desuden to med ukj. Opr. mere

Ogsaa af disse eier Museet ~~ogsaa~~ ~~flere~~ enkeltvis fundne i Haug – ogsaa de adskille sig ikke fra dem fra den "ældste" Jernalder, kun at der er langt mange uden som med Øre. – 9t Exemplar har to Øre 2506 fra Tuv i Klep. 1869. 4½ Tom Munding 9 Tom hö. 2

Den største er № 337. fra Sand i Hjelmeland. Urda 2, Pag 5. den mørke i Høiden 9". over Aabn 8½". Urda 2, Pag 5.

Den smukkeste er fra Flørtand i Malum, Hammers Pgd. f. i et lidet Gravkammer og fyldt med Ur. Ben. № 1792.

Af Broncekjæder.

findes

med indbøjede Sider 17 Stykker, hvoraf 2 i et Fund og 5 i en Hob fra Dahl's Samling.

med udbøjede Sider kun 2 Exemplarer og Brudstykker af en 3die.

Af romerske Kar.

Aagvaldnesfundets 2 Kratere.

Et flat rundt Kar, hvorpaa 3 Løvehoveder

En Lit. og Ringe i

Sølvbeslag – utvivlsomt for et Drikkehorn.

Krosshaugfundet: fladt Fad med 2 Øre.

Fad og Øse fra Sogndal Pgd. Kvale Gaard.

Desuden af andre Metalgjenstande: en meget smuk Kjede af Bronce – ogsaa utvivlsomt

f: Arbeide f: i Haug med en Pincet. Flakstad. Vosmen Fundomstændigheder ubekjendte.

Af romerske Glas: 7 – Drikkehornet (fra Rhinegnene) iberegnet. – mærk: Brudstykket af et Bæger fra Thøtte, Klef. Desuden Spille-brikkerne i Augvaldsnæsfundet; hvormed maa sammenholdes de 17 formuige af Kleberstein fra Herikstad, Varhaug i Haa. (390 og 426)

Af Træspand med Broncebeslag: 2 begge delvis restaurerede. Endvidere medtagne Stave til et 3dje og Beslag til adskillige (6–8)

Ved Romersagene maa ogsaa nævnes to "Krigere af Bronce – eller Jupiter" buster – nystøbte og med Støbehuder med ukjendt Findested – men skal være fra Norge. Kom til Museet med Dahls Samling.
den ene mangler høire Arm og Ben.
No. 1609 – 1608.

I Billinskjelen laa en Muslingskal cfr. Aarb. 1871 S. 138 om en Kleberstenstens Øse hvori en Muslingskal f. ved Mandal

Af ældre J. Vaaben findes intet bevaret Sværd, der kunde fremstille Typen. Det bedste er fra en Haug paa Vik, yttre Sogn 1870. Det er 4 dobbelt sammenbøiet og f. sammen med en Pil til Skjøldbule, Brudet af Balen, et Spyd med Agnorer, et andet Spyd, en Sax og en Kniv. B 1477 – 78 og 1490 – 94

Kniven er Kiendommelig og kan sammenholdes med en endnu mærkeligere med hestehovedformet Bøining f. paa Augvaldsnæs, der igjen har stort Slægtskab med den foran afbildede Bronce-Kniv fra Sole. 1597.

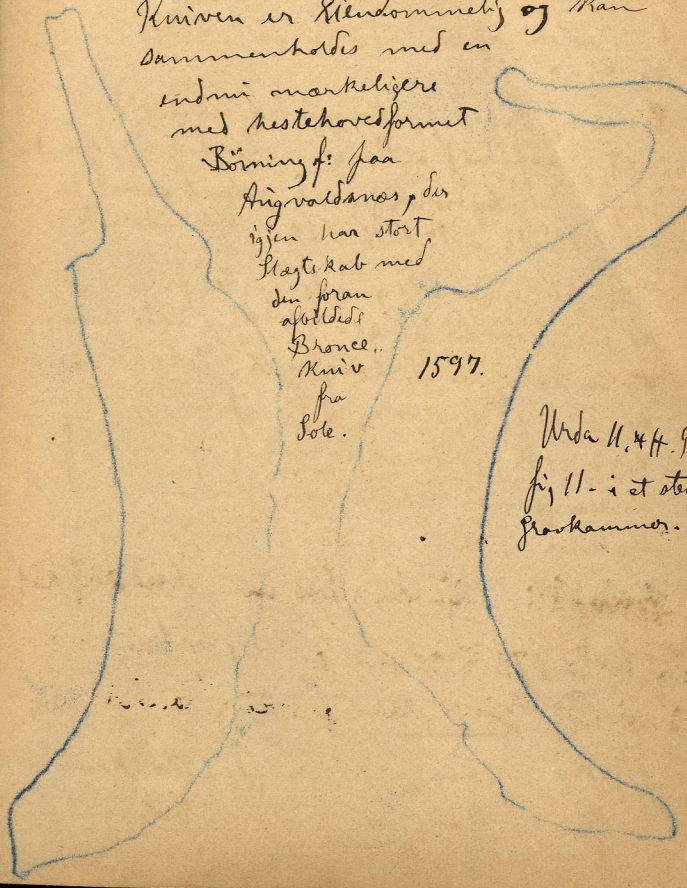

Urda II. 4 H. S. XIV fig. 11 – i et ødelagt Grovkammer.

2/ I Aigvaldnesfundet er Brudstykker af et i gullbelagt Skede nedlagt Sværd. mærk den store runde Dopsko og Guldpladen med Menneskefigur.

I Orrefundet (Klæp 1870) ligger to smaa Stumper der ofgives for Levninger af et Sværd – men rimeligere er formedelst deres smaa Dimensioner at antage dem for Rester af en af de gaadefulde "Skrabere" №. 2560.

3/ Rester af Sværd forekommer endvidere i et Gravfund fra Hauge i Lærdal i Sogn. Klæp Spyd med Agnorer og et 4 egget samt en Skjoldbule. №. 1816 – 19. ikke ødelagte.

4/ Stumper med dels gamle – dels friske Brud af en Sværdklinge. Et Spyd med Agnorer to med opskrøide Langeegge, Dopsko af Bronce, Randbeslag af do. Jernpig til Buen: 8, Bronceskjedel med udbrugede Sider Reversformet Fibula? en Jernfibula. Brudstykker af en Lerurne, Benkam, en Kniv: og et 8 egget og Tom langt ukjendt Redskab.

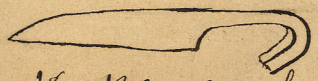

№. 1223 – 28 og 1320 – 34 f: i to Kammere i samme Haug paa Trylten i Vik, yttre Sogn 1832.

5/ Brudst: af et Sværd, Spyd med Agnorer, to smaa do., en Smaakniv og en Dragehovedfibula f. yttre Opdal, Laderup Sogn 1851. №. 1428 – 32.

6/ Sværdknap af Sølv? eller Bronce et 4 egget Spyd. en stor Korsformet Fibula Ringspande Guldmynt eller Dobbeltbracteat. og et Læderbelte, hvori en indfattet væverskyttelformet Hvæssten, og desuden bæres flere andre smukke Beslag hvori Ringe – en Niftang o.s.v. Denne Hvæssten og Beltet er dobbelt interessant ved de mange Dragehoveder, som paa forsk: Ster ere anbragte, og bæres ganske samme Prag som Dragehovederne paa Landestykkerne af især Korsformede Fibulaer og altsaa bevises disse nationale Oprindelse. Afbildes paa næste side.

Til Fundet hører endvidere en Kniv med Bronceholk – og smukt Bronceskjedebeslag samt et utvivlsomt selvstændigt yngre Jernaldersfund, hvoraf kan mærkes en Skjoldbule benyttet som Gravurne og med Tralaag.

Hove, Vik, yttre Sogn 1847

B. №. 553 – 62, 1563 og 1614, 15 og 1875.

Stenen selv er svagt buet og ganske glat. Til Trinset hører Indfatningen til endnu en Sten – enten fra samme Belte – eller af et andet. Størrelse og Ornamentering ganske som fra den, hvor Stenen er i Behold.

efter en Afgnidning.

7/ Fragm: af et Sværd i Skede – sammen med et Yegget Spyd, et Spyd med Agnorer En Ø, Celt, 3 Sølvknapper med Bracteatforsiringer, Øverskyt. Beltesten med Løvn. af Bronceindfatning, Stykker af Beltet og dets Broncebeslag.
Gravfund fra Uteide i Hammerö i Salten 1844, B: №s 780–91.

8/ Tvæegget Sværd f. sammen med Løvninger af to Traspænd, af Lerurner og af en Metalurne og et Spyd samt de 13 Brikker af Kleberstén fra Herikstad, Varhaug i Haa Pg. №s 390 og 426. – Sværdet og Spydet skal forresten ikke for nærværende findes i Samlingen.

Foruden de i ovennævnte Sværdfund forekommende Spydspidser og andre af ældre Jernalders Vaaben forekindes: Spyd med Agnorer og et Yegget – med Skjoldt
1/ Urtepotte af Lerurne Tinget. Hovland, Tysnes 1864 indkommet 1869 №s 2223–31.
2/ Spyd med Agnorer og et flat. Grav. fra Berge, Hurnes Kvinherred 1858. №s 1213–14.
3/ Spyd med Agnorer og et Yegget, Sax Kniv: Rødal 792–95.
4/ do do do do do og en Smaaløg: Brækhus i Evanger Vos 1856. №s 796–98.
5/ do do do do do Potte. Lerurne, Bule, to Korf. Fibula, Cranium: Gjervik, Hammers Pg 1869, №s 2238–68.
6/ Spyd med Agn. Fragm af Broncekjedel, Sax og Jernhadder Eikanger, Hammers Pg 901–904
7/ do langt firegget og et blaa. Glasbøger: øvre Moer i Hove, Vik, yttre Sogn №s 98 og 835–837.

8/ Paalstav, Broncekjædet udbrugte Øser og en Langøxe:
9/ Re, Thune, Lg. 1866. № 1862-65.
10/ Spyd med Agn. og et 4 egget øxe Smalöx. Brønland i Førde.
do. do. 2 Broncekjæder, Guldstang Træverk af en Bard. Vallerø Borgund
par Sødmøre 1827
Urda I p. 28.
№ 899-900.
11/ Skjældbøte med høi Sig.
32" høi. f. Tømgestad.
Levanger Bd. № 926.
12/ 2 Spyd med Agnorer
øvrist tvorfra.

№ 427.

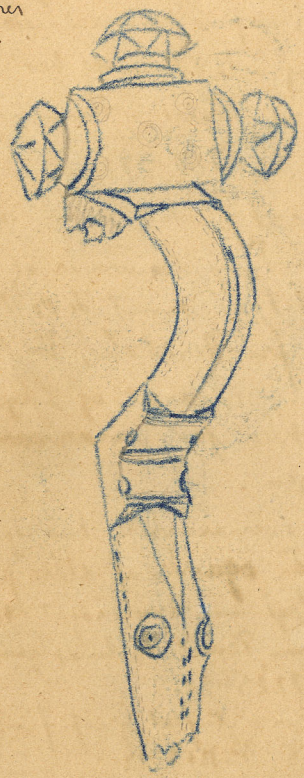

f: Haug par Førde, Bremanger i Sondfjord. 1847.

№ 428.

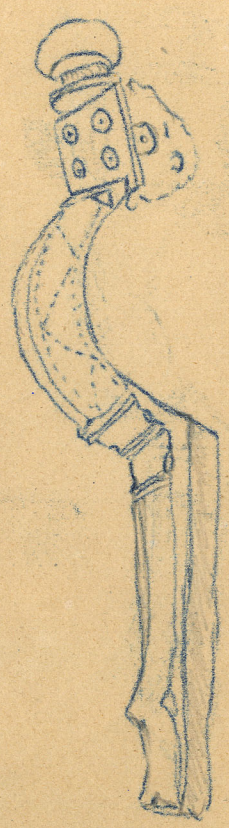

Blandt de dragehovedf: sraa markes
№ 728 - stelt af Sølv fin og mærkværdig smagfuld
med indprikkede Ornamenter f: Gjedsfjorden.
Hero, Helgeland.

429. Klep. Stangland Gaard i Haug.

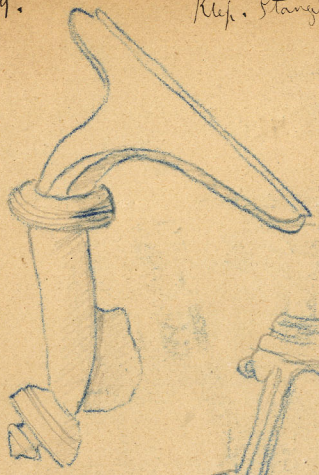

Sh. Ulm. 2411
afb. Aarb. 75 No. 10.

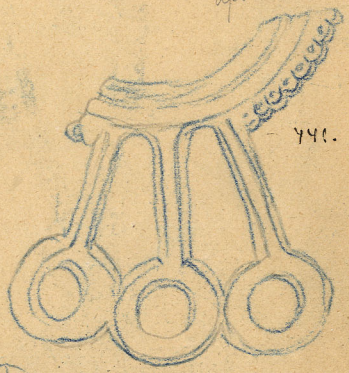

441.

No. 436.

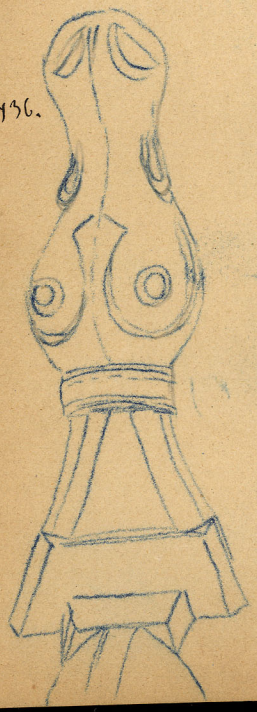

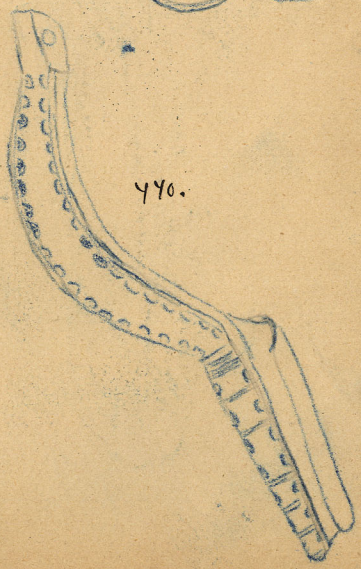

440.

No. 444. fundet i Haug paa Grøthus Prestegaard i Romsdal.

№ 2161. 1 Lod 40 As.
f. i Naustdal, Forde Tgd. Sondfjord.

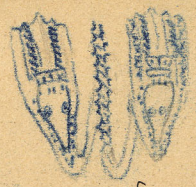

Den første Oldsag med fugleholved ornamenter, som i Norge er kommen mig for Øie.)

№ 1902. 1 Lod, 3 Qvint. 52 As.
f: Oskaugen, Ulsten, Nordfjord.

Museets № 2774 har imidlertid ogsaa samme Ornament – ogsaa en Guldring med bred Plade i Form af tre Orme adskilte ved fine filegranfletninger. De to yderste Orme forene sig paa Undersiden ved et skraat tykt Baand. Dette Prachtstykke er fi: i Jorden paa Avaldsnes. (= 3 Fugleholved Prydelser paa hver Side)

Den paa Pladen engang indfattede Granat eller Glas, er nu tabt. Omkring Indfatningen er to Perlerender af saa dejlig smukt Arbeide. Pladen er fastloddet til 5 ved vinkelformede aabne Mellemrum adskilte Dobbeltbaand, der alle løbe sammen paa Undersiden, der er hel og glat naar undtages nogle indridsede Border og concentriske Cirkler – 3 paa hver Side.

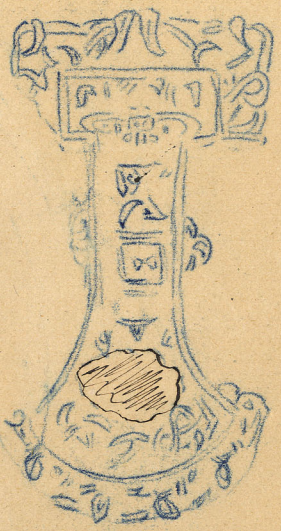

Fibula af Sølv, belagt med Guldplader.
f. paa Garpestad, Ly Tgd. Jæderen.

B 2 gothlandske Kjæmpefibulaer

begge fra Jæderen

№ 788 er defect f: Hetland (Storhaug, Hetland p. Forne Sogn Aarb. 1868 p. 150)

№ 2955 er hel f: Klep i Øvre (Øvre Ogn. Gaarden Lund.) med stor lös Skive.

Aarb. 1871 p. 50 og 51. omstændelig beskrevne og henføre til yngre J:

Yngre Jernalder.

Blandt Museet Gravkar maa først nævnes nogle ganske mærkelige Messingkjeder og Skaale, der foruden ved Fundenes Karakter ogsaa ved flere Sieldommeligheder og Mærker utvilkaarligen afgiver Vidnesbyrd om at de ikke tilhøre ældre Jernalder. De ere i Alm: tyndere og ogsaa anderledes end ældre Jernalders Kar.

1) No. 322.

Har hart 3 Øren. Under Bunden er indreiet i Midten et Kugleindtryk og derom en bred Linie. Omkring Kanten har været et Jernbaand.

2) f: sammen med et mindre af samme Form men uden Øren, et Haandsmeldekjæde og en Stump af en flettet Solvkjede.

3) No. 670.

Messingkop 3" 7''' i Tvermaal. f. sammen med to Skaal, formeds Spænder og en Jernstav.

4) Et Brudstykke af et Kar omtr. lignende ovenstaaende No. 322, ogsaa med Jernbaand om Randen (der er brettet over Jernbaandet) og med store Øre-beslag, hvori smaa Ringe. f. i Haug ved Hofprestads Kirke, Vik, yttre Sogn. Varmers Oplysninger savnes.

5/ Skaalformet Broncekar uden Hank.
2" höit, 7" over Aabn. f. paa Vøte i Voss
1839 i Haug sammen med br. Ben. N 320.

6/ ⊟ ukjendt Findested.

Af skaalformede Kleberstensurner
eier Museet 19, hvoraf 4 med Skaft
en har endog to, endvidere Brudstykker
af omtrent 6. 2 desforuden Sesuden ere tondeformede
og meget saa. Kleberstensurnerne ligne
ganske de norske, saa disse tondeformede nar.
alle med br. Ben og fra yngre J.

Af Jernkjedler: 6 med sikkre Findesteder
3 med uviist Findested.

En dreiet Traskaal i Brudstykker forekommer
i et Grav. fra nedre Aure i Voss 1835. sammen
med udbr. Lig, Rogelse, Tøi og Dyrehuder.

Endvidere en Skjoldbule benyttet som Gravurne
i overensstemmelse med et ældre J.'s Fund iblandet
yngre J's med to Buler, 15 Filespidse, Sax og et
eneegt Sværd med stor Knap der ligesom begge
Hjalt ere belagte med tinflet Bronce. Fra Hove
1847, Vik, yttre Sogn. № 553-62 og 1563. 1614-15 og 1875.

Af yngre J.'s Vaaben er i Museet stor Rigdom
Eiendommelige ere de smagfulde om end ensartede,
Hjalt af Bronce og udtungede Sværdknaphe lig
det foran fra Arendal's Samling afbildede.
Af disse kan igjen fremhæves et med
Lilielignende Ornamenter fra Vangsnes.
: Fragm: af et tyndt Messingkar
stor Ravperle, 4 Glasperler, en flettet
Kjede af Guldtraad. Hvessesten med
Rempæl, Messingnaal med bevægelig
Ring, Sølvlott, Tang, Avlsten, 2 skaal-
formede Spænder, et rundt irsk
Smykke, hele og ivaanlige Spyd.
— Maaske Vikingegods
№ 690 — 706. Sværdet selv er
tvægget — og Fundet: Gravfund.

Hele Smedestel tyder til flere
Fund. Glaskar eller andre mærkelige
Sagerpere ikke iblandet noget af
de yngre J. Fund, men Mosaik-
perler ikke sjeldne.
Adskillige fremmede Gjenstande
forekomme derimod — væsentlig
af irsk Herkomst saaledes flere
Spænder og Trydelser med de bekjendte

irske Ornamenter, saaledes: № 2561
fra Orre, Klepp, der paa
Dagsiden har Gjænger som for
Naal - og Indretningen paa
Kløverbladformede. Aarst 1871 p

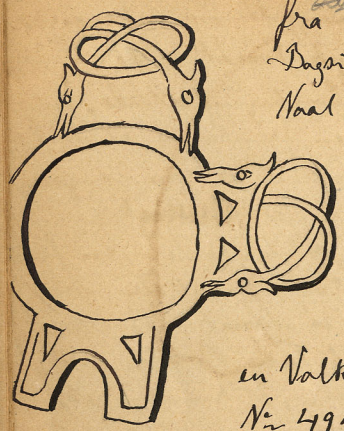

Endvidere № 2017
afbildet i Urda 1 Del Pg 396.
rund og med paalagte Flyg
ninger af Guld - deriblandt
en Valknude.

№ 492 et stort firkantet
Beslag - helt forgyldt ogmed fine Forsiringer
fra Seim, Hardanger.

№ 2234 - et Fragment fra Kunde paa Voss

No: 602 - et forgyldt Smykke
i form af et skjævt Kors
ogsaa rigt prydet med irske Drage
fletninger.
f: paa Berdal
Lekanger
Indre Sogn

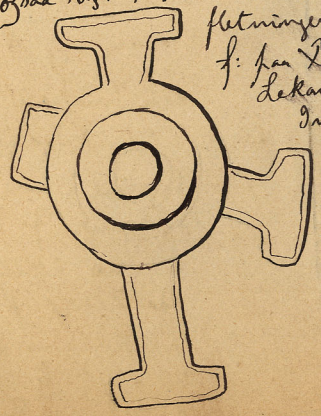

№ 457.
fra Vaanbheien
i Ulvik
Hardanger

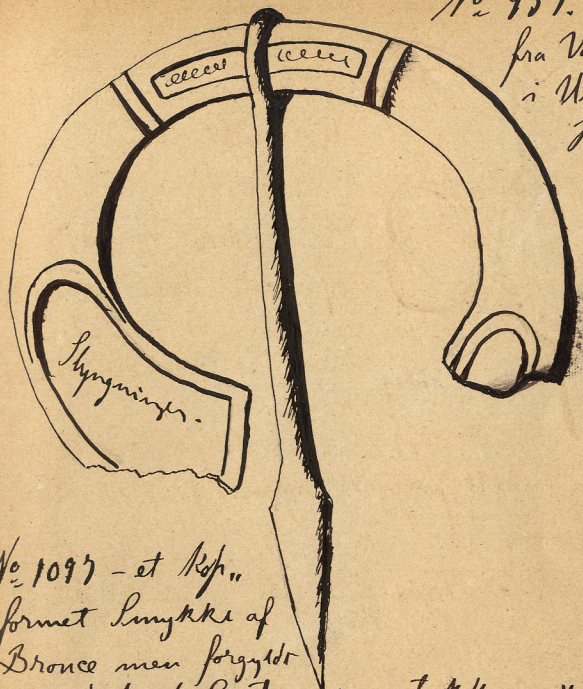

№ 1097 - et Kop-
formet Smykke af
Bronce men forgyldt
og med et stort Centrums ravstykke og 4 mindre.
Rundt Kanten Sirater som paa Skedsmo-
spanden - Formen hj Arendalmuseets
Spande afbildet foran. f: Flakammer, Syster.

№ 1030 firkantet Beslag med inadböiede
Sider, f: Hof, Sonnæs, Nesne, Helgeland.

№ 563 Kopf. Broncesmykke ogsaa med Skedsmo
ornamenter og forgyldt. f: Hode, Bo, Vesteraalen
confr. hermed de to store Sirater fra det throndhjemske - saaer fra Gram gik til Sverige.

Enegget Sverd af normandisk Oprindelse — Tangen er sammenbøiet. Ved dets Side ligger en bred Parérstang og en skön Knap. f. Hollevik, Gloppen i Nordfjord, sammen med en lang Spydspids paa hvis Fals dybe Indsnit ell. Ronder, 3 eggede Pilespidse, en Celt osv. 1183–1202.

16 Tom. l.

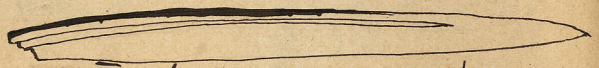

21 Tom l. — sammen med en gyldne Jernalders Øx og en Guldstang, fra Re, Tkime, Ly. № 2519.

confr. "Scramasaxen" i Univer. Lag, omtalt Aarb. 1868 p. 116 og afb. — der ogsaa fandtes med en stor og eiendommelig Spydspids.

Sølvsmykker fra Höisi, Vik. Yttre Sogn

№ 712.

Ønder. bradt.

Har paa Bagsiden Øie, Øjenge og Hage — hjelme de Kløver bladform

confr. Fold. Magenfundet H. H. Antiq. Tidsskrift f. S. p. 109.

Skal forestille, at den er hul og gjennembrudt i Bunden.

Gjenstandene er i Samlingen indblandede med et Fund: № 2735. fra en Langskaug. Fragmenter af en Jernøkse. Bidsel, Stegehande Pile, Øjer Klinker: og et Brudstykke af et 4egget oldre J.'s Spyd.

Af Skaalf. Spænder findes et betydeligt Antal – af de sædvanligst Former til et Par fra Præstegaarden til Nodö Fjd i Salten præs en lang og kraftig Bronce-Kjede – (sammen med to Armringe, Jern-Kjædel, Broncenaal med stort fladt Hoved med punkterede Triangler.) 622–629.

Af Kløverbladf. Spænder findes derimod kun 2 Exemplarer.

Blandt yngre Jærn Sværd findes flere store, eneggede – uden Hjalt – men mere paafaldende er Antallet af Sværd med Messingkjalt og spaltet Knap.

NB. to Broncehjul – støbte – med Jernaxler, f. i Giske, Borgund, af en Søndmøre Middelalders Armbrøstbue.

No. 680.

No. 290

Udskaaret Figur af Serpentin?
Dyrene omfatte hinandens Hoveder med Bagbenene og hinandens Bagben med Forbenene. Diameter 1 1/8"
f. i en Fjære i Fresfjorden i Vestnes Romsdals Fogderi.

Kristiania 11 Marts 70

Kjære Hysing.

Jeg takker mange gange for Forevisningens vegne for den oversendte fortegnelse, som jeg middag iforgaars.

Det omtalte redskab (Katal. nr. 2300) i form af to jernbøiler med vedhangende ringe blev utvivlsomt for den yngre jernalder, og flere af samme slags er fundne tilform med Mere her sönderfjelle og vanderfjelle (jfr. foredrag til N. Foreningen) ikke nygensinne paa Vestlandet. Hvad det har vært brugt til er endnu en gaade.

I fortegnelsen finner jeg ikke omtalt nogle jernstykker, som jeg med de øvrige sagsendte Museet i Septbr. f.a. og som jeg fant i en langkrans paa Hauge i Ulsø, hvori der tidligere, men ligeledes ifjor, var fundet blandt andet en lerurne, som, hvis jeg ikke eiendes fejl, blev sagt at skulle være indsendt til Christiania. Det skulde nu ikke være de omtalte jernstykker, som er henførte til fundet fra Skjøtte i Ulsø (Katal. nr. 2498–2504)?

Det under Mat. no. 2519 opførte redskab maa rimeligvis være et ligesom slags sverd, som det, der omtales i Aarsb. f. 1868 s. 116 no. 82. Den til samme fund hørende gullstang (2521) er vel neppe saa mistænkelig som De mener. Forresten hørte der til dette fund ogsaa en del klimbrugte af omtr. 1 tommes længde, som naaes i bortvinger om fundet i Stav. Amtstid. (gjengivet i Afterbladet f. 1 Novbr. 1869) og vistnok disse ogsaa er indsendte til Museumstjeneste.

Den store sölvspenne fra Krosshaugen paa Hauge (Mat. no. 2271) har i sin hovedtypus og ved spiralforsiringen paa stykket nedenfor bøjlen af alle den slags, jeg har set, mest lighed med en, som er fundet i Skaane (s. Montelius Från Jernåld. 1 det hefte pl. 5 fig. 3) men er dog forskjellig derfra navnlig ved forsiringerne paa det fishanteede øverste stykke og især ved det dæpen ambragte kors.

Forresten ser jeg at Museets aarstil-

vext i 1869 indeholder flere fund fra den ældre jernalder, der ville stikke sit hoved frem overalt i landet. !

Med mange hilsener

venskabeligst

N. Nicolaysen.

I N.N.V. for Krosbanen i Dalsoukin fandt Hanger Wmark en firkantet Jordvold eller Indhegning gamle t. "Thingstuen" øst for Thingbanen paa Torv.

Paa den anden Side af Dalen i den Retning N.N.V. findes Levninger af en Langhaug og to Rundhaugen samt en sjelden høi og smuk Rundhaug ved 5 Alen høi ubeskadiget med Vold af at Toppen er afflaaet.

Tæt under Krosbanen mod N.V. en fin liden Rundhaug, hvori Nedgravn netop er begyndt af Eieren og hanger med paa Skraaningen Rester af en større Rundhaug.

Paa Laland i en Rundhaug det lidet Kammer, der beskrives om en Bronceurne. Det er f. med Br. Ben. Hanger havde vaeret 8 à 10 Fod høi. indskrænkede dennes mer Toppen Hestebenene var hart forrustede, det med Lagler paa hver Side. Benene er noglet som paa Farmen-urnen og hele Stykket meget tæppet.

Afstanden fra Trangefjeldet til Tuervolden 10.m
Tuervolden 12.m lang. 4 bred med to fuldstændige ovenpaa hverandre liggende Stenrækker
N:1 ligger tæt op i Tuervolden, et lidt afskaaret fra østre Langsides
med en Stenrække efter Midten med en liden Gryft. adskilt fra 2 og
forb. ved den ny Ende med en lav Vold. N:2 lav og lidt fremtrædende
2 er ~~[illegible]~~ en beskadiget Dørge, Dørs indre Ende løber i et med 3
3 og 4 ligner en af firkantet Hustomt med Dalen midt paa den indre
Tværmur. Afstanden indvendig fra 3-4 er 3.30, begge tydelige
Afstanden fra 4-5 er 3.3.
5 er kun svag men ikke, Afstanden til 6 er 4 M.
6 og 7 danner nu som en dobbelt Firkant med et stræk frem
Midtmuret ved det Midt er skjørt bort indvendig fra. Dalen
er den aaben bleven forrykket og forlangt nedover. Den ind-
vendige Fordybnings Tværmaal er 4.5
Afstanden fra 7-8 er 3 M. med lidt Fald nedover
8 er tydelig og jævn indgrænset af D. og er fra siden
forb. paa Midten med 9 ved en Stenvolv 4 M. lang. Dalen
mellem disse udsp. af B. indskudt Rullesten og forb. til
Ben. et Haandvælderhjørne
9. tydelig. udsp. af N. er forenet med 10 ved en svag
Bøie. Dalen mellem dem er lige og 3.5 bred
10 ogsaa udsp. af N. lavere end 9. 9 er 1.20 høi
Fra 10-11 er 4 M. flad ned ad aaben og nedstyrtende Dal
11 udsp. af D. tydelig. forenet med 12 og med 2.5 Mellem-
rum 12 ogsaa tydelig og udsp af B. Ved dens N-Side en
Flade med Nedstyrtning og en utydelig Forhøining
Der fra 12-14 er 8 M. Fra 14 til 15 er 1.4
Aabningen svinger skjævt ud, men er ved Begyndelsen
kun 1.20 bred. 15 er ~~[illegible]~~ en beskadiget og afskraaet
med udvortes Udskillelse fra 13, der er forenet i Yderendenen
med 13. Dalen ved 3.m bred. 18 udsp. af B. adskilt fra
19 med 1.80. Fra 19-20 er 3.80. 19 er lav. 20 er meen
med store Stene og bred Affald mod S. 20 og 21 kun adskilte
ved en skarp Gryft. Dette Hverline gaar ikke udenfor de andre
22 og 23 ligner alle sammen en Hustomt, ved en skarp Vinkel
fordybning adskilt fra 21. Det indvendige Rum er 4 M. flad
adskilt. 24 synes at have en Rundhaug. foran den indre Tørv
udskilt og bestaar nemlig af to smaa Dørjen forenede
fra yderenden ved et Stenparti. Afstanden 4.m Hauges Tvær-
maal er 5.m afskaaret fra Indsiden. Høiden 0.9
25 er lav og utydelig. 26 og 27 derimod tydelige med 4.m Afstand
med en skarp Gryft i midten. 28 svag. 29 og 30 Firkant
med Aabn. i siden. 4 M. Afstand. 28 og 29 adsk. ved en Vinkel
Indgangen fra 30 til Tuervolden er 2.80

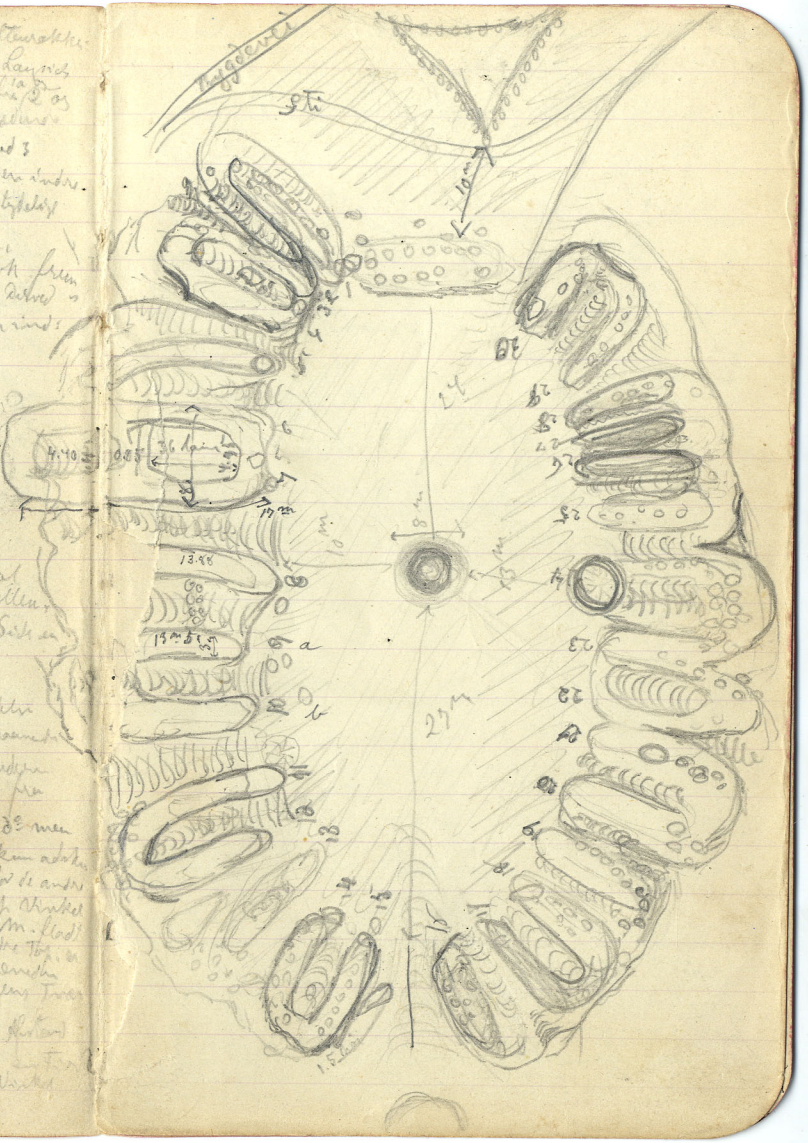

Sole. Mellmarg.

i Søndre Ud Bant en liden Kiste 0.58 lang 0.42 bred med fire Sidestene Helle i Bunden og Helle over fyldt med fin Jord hvor enkelte br. Bein i Undre Hjørne

Kisten

Det inde i Vinkl. en Knive. Pile-spidsen Nagl af Bronce

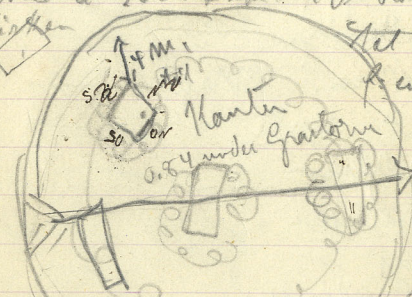

Høiden var Skum 0.21.

Under Brændstenen et 0.40 tykt Lag af hv gult Sand og Aske med ibl. Kul.

Kisten omgivet af en liden Ros og Sporne stillede af skraanende Stene

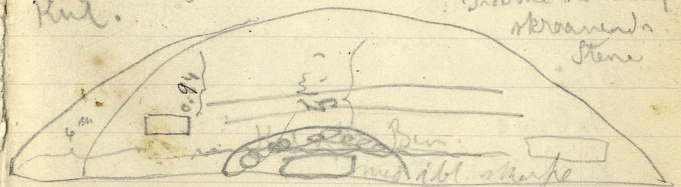

Pilespidser undersøgte vi det Sted Stenkedler. En hodet af hvalt-hundes ofte sammen med Bronceaxeben i Grave fra samme Tid som Broncespidse ved Lerdes sjellene, Svanø 329 ill 30.
Pilespidser og Fiskekroge af Ben ofteast sjeldne i Dann og Norden og skal efter W. tydes fra Egyptisk. Lettesit. Tidsk. 78. S. 115

Bendix	—	80
Even Olsen. vrages	—	80
Jens Jensen.	—	80
Jørgen Tellefsen	—	80
Sten Eriksen. Gut.	—	60
Ole Andreas.	—	80
Joakim Tollefsen Gut.	—	50
Sekiel Bendixen do	—	50
Ola Eriksen. vrages	—	80
Lauritz — Gut	—	60
Tollei Tollefsen	—	80
Carl Eriksen	—	80
Marinius — Gut	—	60
Tollef Bendixen	—	80
Enoc		80
Ole Andreas Gut		50
Tollef Jørgensen Gut		50
Johannes.	—	50
Daniel Jensen Gut	—	50
Johan — " Gut		50
Tobias		80
Andreas Bendixen		50
Andreas Jensen. vrages.		80
		800
		400
		180
		13.50
		60

= 15.40

Vió Præstegaard.

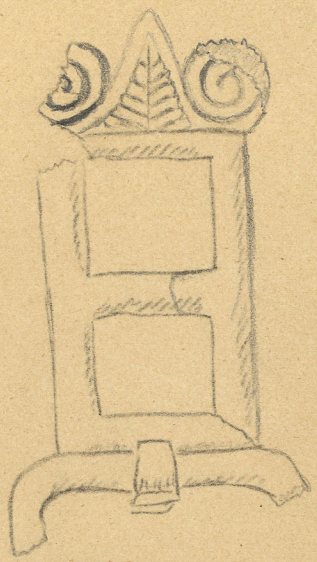

1480

1466–71.

1471.

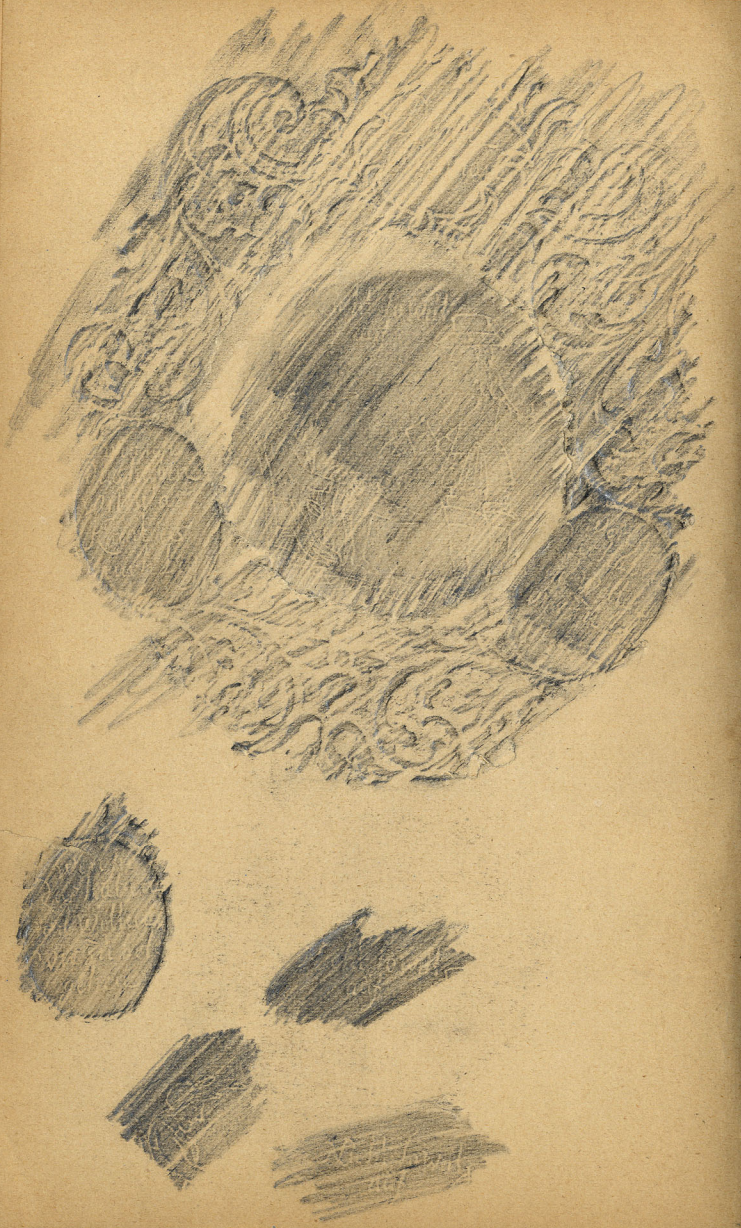

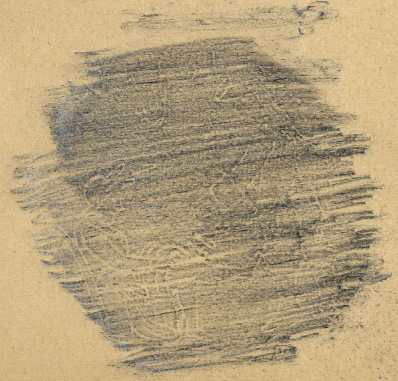

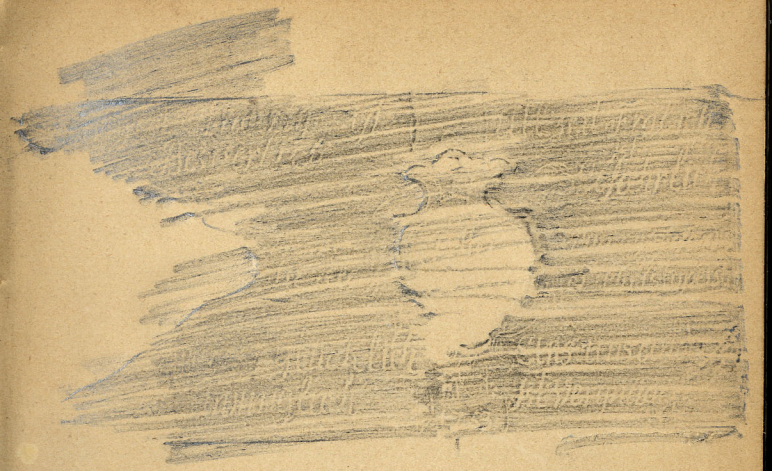

abzeit traurig ist
Besverlig

abzeit Frölich
ist
Gefahrlich

abzeit glücklich
ist unmöglich

Eins umander
ist vergnüglig

Af Yngvar Nilsens Bergens Historie

Det Strandsted, som efterhånden havde dannet sig paa Aabrekstads Grund, omtales 5 Gange i islandske Sagaer Laxdøla S. Kap 11, Vigastyrs og Heidarv S. Kap 12 og Hörd Grimkjellssons S. Kap 12 å

Olaf Kyrre "satte Kjøbstaden i Bjørgvin" (imellem 1070-1079). Paa Holmen grundlagde han det vesterfjeldske Norges fremtidige Kathedral, den store Kristkirke – færdig 100 Aar efter. Biskopen havde forelöbig sin Bolig paa Selö, hvor Sunnivas Levninger.

Olaf Kyrre opførte midlertidigt den "lille Kristkirke" der først blev nedtaget faa Aar för Reformationen.

Magnus Barfod.

Sigtrygg fortsatte Forfaderens Kristkirke men kom ikke til at fuldende den. Han opförte Kongegaardens store Hal af Træ paa Holmen, ligesaa et Kongl. Kapel den ældste Apostelkirke sandsynligvis af Træ og paa Nordnes Michaelskirken, der förste Gang nævnes 1135. og hvis Convent var fuldst. ordnet 1146. senere skulde Navnet Munkeliv

Borgerkrigene.

Magnus Sigurdssöns havde efter vunden Seier i Viken over Harald Gille – dragt til Bergen (1134) men blev der fangen og mishandl. Sigurd Slembedjakn drabte Harald 14de Dec 1136. og faldt selv 1138. Sigurd Munn blev dræbt i Bergen 1155 af Broderen Inge Krokrygs Folk. Efter Inges Fald 1161 vilde ikke vestlandsingerne erkjende S. Munns Sön, Haakon Herdebred men valgte Sverring Sakkes unge Sön Magnus.

Stort Ligs og Kirkemöde i Bergen 1164. Allerede 1152 havde Kardinal Nikolaus Brekespear indrettet Norge til særskilt Kirkeprovins med Ærkeb. i Nidaros til Metropolitan.

28 Sept 1164 blev den endnu ikke 8aarige Magnus kronet i Kristkirken. 1170 blev Sunnivas Leven flyttede fra Albanusklostret paa Selö til Kristkirken.

Domkapitlets Formand Valdtes i Bergen Archidiaconus Sverring faldt paa Kalvskindet 1179 – og det förgende Aar vinde Sverre sig for förste Gang i Bergen.

Slaget ved Nordnes 31 Mai 1181
Sverre erobrer Bergen ved Overrumpling Vaaren 1183
Magnus gjenvandt Bergen 1184 men faldt ved Fimreite 15de Juni 1187. og blev begravet i Kristkirken
1187 opførte Kongen den lille Faste. Sverreborg
1194 stod det store Slag paa Florevaagen mod Oskjeggerne, hvori Konge Sigurd Magnussen faldt og blev begr. ved Mariakirken
Sverres Kroning 29 Juni 1194.
Baglerne (Biskop Nicolaus) optraadte første Gang 1196.
Nicolas beskattede at brande Bergen efter forgjæves at have belejret Sverreborg 1197 – Siden kom ikke Sverre til Bergen før 1202 + 9de Marts og indrøt i Kristkirkens sydlige Langvæg mellem Koret og den søndre Indgangsdør.
Haakon den 3dje valgt og ikke anerkjendt men søds alene, Nytaar 1204 – derefter atter Borgerkrig: Erling Steinvæg og Nicolas for Baglerne, Haakon Galin for Birkebeinerne og Inge Baardsen Birkeb's Konge, Denne med Dameer og Inges Broder den unge Skule og Haakon den 3dje's Ke=aarige Søn Haakon Haakonsson kom 1207 til Bergen
Inge drog østenfjelds, men under hans Ophold i Vikken erobrede Phillipus Borgen, som han brændte tillige med Kongsgaarden. Birkebeinerne beskattede atter Bergens Opførelse – men inden den var fordig kom Baglerne tilbage og beleirede Dagfinn Bonde, der tilsidst maatte overgive sig 1207.
Inge + 1217, hvorefter Dagfin lod Haakon udraabe til Konge
1218 Rigsmøde i Bergen. 1225 holdt Haakon Bryllup i Bergen med Skules Datter Margrete
Kongen boede i Alm. ons Vinteren i Bergen.
Næste store Rigsmøde 1223 i Aul. Skule Jarl
I 1240 reiste Skule Oprørsfanen i samme Aar vistes sig den store Komet
Borgerkrigenes Afslutning ved Skules Fald.

1247 Kom Vilhelm af Sabina og kronede Haakon 29de Juli i Kristkirken.
1248 stor Ildebrand.
1661 holdt Haakon i Bergen sin Søn Magnus's Bryllup med Ingebjørg i Kristkirken. 1600 Gjæster og Festen holdtes i de tre Haller, som da fandtes i Kongsgaarden: den store Stenhal, Sommerhallen og Julehallen. 3 Dage efter blev Parret kronet
Haakons sidste Besøg i Bergen var Vaaren 1263, da han 5te Juni drog til Skotland; begravet i Kristkirkens Kor.
Magnus opholdt sig endnu mere i Bergen.
1276 blev den nye Bylov vedtaget

Nordligst paa Holmen laa de to Kristkirker. Af den lille var der endnu i 1674 Grundvolde og i den blev Harald Gille og hans Søn Sigurd Munn begravet.
Den store grundlagt af Olaf Kyrre blev fuldendt langt ind i det 12te Aarh. Paa Alteret Summum Sakrum. Var Kathedralkirke for Bergens Stift.
– Repareret i Begyndelsen af 14de Aarh.

Kronede i Kirken:
- Magnus Erlingsson
- Sverre
- Haakon Haakonsen 1246
- Magnus Lagabøter og Ingeborg 1261
- Erik Magnussen og Margrete 1281

begravede i Kirken:
- Magnus Erlingssøn
- Sverre Sigurdssøn
- Haakon Sverressøn
- Haakon Haakonssøn
- Erik Magnussøn (kongens dronning Margrete og datter Ingeborg)
- Haakon Galin og hans Søn Knut Jarl

foruden mange fornemme Mænd.
(omtr. hvor Schøtfeldts Batteri nu staar)

I Kristkirkens Nærhed laa Bispegaarden første Gang omtalt i 1183. "som liggende under det Fjeld hvorpaa Hvervesborg var bygget!"
Rannikernes Huse kaldtes "Kommunet"
I 13de Aarh. kom endnu Predikebrødrenes Kloster stiftet af H. H. og liggende paa Holmens Nordside
Kongsgaarden paabegyndt af Systeinn Magnussøn, der 1107–1110 lod opføre den store Trahal hvortil støtte Kongsstuen eller Hirdstuen umiddelbart op. Systeinn opførte ligeledes Apostelkirken
Alle disse Bygninger brandte 1207 med Hvervesborg under Baglernes Angreb. Inge Baardsøn begyndte Gjenopførelsen. Endnu i 1247 ved H. H's Kroning var der i Kongsgaarden kun to Trahaller men 1261 var Kongehallen færdig og blev benyttet ved Magn. Lagab.'s Bryllup.
Samtidigt med Hallen lod H. H. bygge en ny Apostelkirke indviet 1247 men den blev allerede i 1302 borttaget efter Faldsfærdes af den yngste Apostelkirke, hvortil Magnus L. havde lagt Grundvolden da han fra Philip 3die af Frankrig havde modtaget et Stykke af Tornekronen indslutet i et Stykke Krystal, som en Engel af Sølv holdt med begge Hænder. Denne Kirke færdig efter 27 Aars Forløb i 1302; brandte 1413 men atter istandsat og stod indtil nogle Aar før Reformationen. Denne Kirke var det smukkeste og mest gjennemførte Byggverk i Spidsbuestil i Norge – sandsynligvis en Efterligning af det i 1242–48 opførte "saints chapelle" af Architect Pierre de Montereau. Den havde to Etager af hvilke den øverste benyttedes til verlig Skjemed. Foruden disse Arbeider lod H. H. Kongsgaarden omgive med en Ringmur af Sten med to Porte og med et Kastel over hver Port. Det ene af disse Kasteller er bevaret i det store Taarn, der i 16de Aarh. blev ombygget og udvidet af Erik Rosenkrantz. Fra Kong H. H's Tid stod Hvervesborg uforandret i over 200 Aar indtil den med Slutningen af 15de Aarh. blev nedbrudt af Hanseaterne og siden atter laa i Ruiner i omtr. 200 Aar. I Fred III Tid blev opført et Fort paa Hvervesborg.
I Syd for Hvervesborg å Bøkkeim laa en Stavekirke til St. Olaf sandsynligvis opført af Harald Gille.
Mariakirken nævnes første Gang 1183. brandte ved Branden 1198, ligesom i 1248 og sandsynligvis 1413. Skibet er den ældste Bygning, som nu findes i Bergen; har sandsynligvis først havt Trælaft men har nu Korshvelv antageligvis byggede efter Branden 1198. Koret antages opført efter Branden 1248.
Franciscanerkloster ligesom kun i Throndhjems Dage fra 1408 var Kirken i de tydske Kjøbmænds Besiddelse.
Ved Lonedermyret laa Nicolaskirken og noget indenfor denne Steenkirken eller Kolumbakirken
Martenskirken brandte 1702 var oprøa en af Kontoretes Kirker. Dens Stene anvendtes til Christi Kryddbe.

Halvardskirken laa midt mellem den nu-
værende Korskirke almenning og det første hus indenfor Vitrlids Alm. var i 1580 i Ruiner
Michaelskirken i Vaagsbunden midt i Hollandergaden men forfaldt efter 1440.
Korskirken nævnes første Gang 1181 og er ofte brændt – oprindelig en Langskirke, der endnu i Slutn. af 16 Aarh. havde to Taarne mod Vest.
Olafskirken hvoraf Levn. i Domkirken bygget under H. H. og Magnus Lagabøter og stod i Forb. med et Kloster for Minoriterordenen. Magnus Lagab. yndede dette Kloster og lod sig begrave i Klosterkirken. Klosterbygningerne brændte 1464 og blev siden neppe restaurerede. Klostret blev 1536 overladt til Bispegaard og ved samme Tid blev Olafskirken stiftets Domkirke i den nedbrudte Kristkirkes Sted. Domkirken ombyggelse efter Branden 1702, dog med Bibehold af den Egenhed ved den gamle Kirke, at denne var delt i to ved Piller med mellemliggende spidse Buer adskilte Skib, hvoraf det sydligste var det laveste. Disse Piller opr. 6 blev nedtagne efter 1702 og da erstattede ved 3.
Allehelgenskirken strax ovenfor det nuværende Raadhus og i 1558 af Kristoffer Valkendorff anvendt til Brolægning.

Nonnesæter stiftet omtr. 1150 ophævet 1528 og overladte Hr. Vincentius Lunge
Jonskirken ved Smørsalen.
Munkeliv grundet af Eystein Magnusson oprindelig beboet af Benedictinermunke men fra Begyndt af 15de Aar af Birgitinerne
Havde som stor Mærkelighed Krypt
Skibet har sandsynligvis allerede været fardig 1135 men Taarnet mod Vest først opført ved Midten af det følgende Aarh. (formodelig Detaljerne i de øvrige Levninger.)
Privathuse:
Setstofa = Dagligstue – medens Skytningsstofa var fælles for den hele Gaards Beboere. begge med Røgovne.
Olaf Kyrre sluttede Handelsforbindelser med Engelænderne men inden kort fandt oppe de nordtydske Stæder Veien til Bergen.
Fra de sidste Aar af H. H. Regjering begynder Tyskerne at blive oppe Vinteren over.
Gildene en religiøs politisk Institution
De var allerede indførte under Olaf Kyrre men blev af Erik Magnussen 1294 indskr. til 3 Mariagildet, Niclasgildet og Jatmundsgildet.
Drikfaldighed – Usædelighed.
Det private Liv overordentlig tarveligt.

Die Hansa.

Forbund 1241 mellem Hamburg og Lübeck

Haakon H
Magnus Lavabøter } lige Ret for Tydske og Nordmænd

I 1278 opraaed de imidlertid et Fribrev af Magnus.

Erik Magnussen Prestehader udstedte nye Fribreve

I det 14de Aarh. blev Tydskernes Indflydelse mere og mere fremtrædende medens Norges Handel samtidigt mere og mere svandt hen

Kontorets Udvikling maa falde mellem 1343 og 1358–60

Den sorte Død kom i 1349 til Norge.

Biskop
Trøsten ved Apostelkirken } fornemste Geistlige

Fehirden
Lysselmand
Lagmand } civile Embedsmænd

Vitalibrødrene (Victualie-)

Paa Kongen 1393 ankom deres Flaade og efter en Kamp fik de Byen i sin Vold

2 Aar efter kom de igjen.

1413 afbrændte Byen saagodtsom fuldstændig

1428 kom "Ligeberne" for 3de Gang. under Bartholomeus Voet.

1429 for 4de Gang og under samme Anfører røvede og afbrændte Byen.

Freden sluttet 1435. og først efter denne Tid kjøres det om, at tydske Kjøbmænd havde Gaarde paa Bryggen.

Olaf Nilsson til Talgø Befalingsmand paa Bergens Kongsgaard var Tydskernes ufortøvede Modstander med Kong Kristoffers stilltiende Bifald. Men da Kristian I kom til Roret forandredes Stillingen. Han fratog endog 1453 Olaf hans Forleninger. Denne tiltvang sig imidlertid atter sin forrige Myndighed som Befalingsmand.

Men Tydskerne modsatte sig Olaf og Biskop Thorleiff med to Kanniker og hans Kapelan tog sin Tilflugt til Munkeliv. omtr. 2000 Mand stormede da Klosteret, dræbte Biskopen, Kannikerne og Hr Peder Nilsson – tvang derpaa Hr Olaf til at overgive sig, hvorpaa han blev dræbt. Klosteret blev brændt

Dette skete 1de Sept. 1455.

1476 brændte Bryggen fuldstændigt.

Kristian den 2den overtog i 1506 Styrelsen begunstigede Hollænderne, befæstede Bergenhus – men da han blev landflygtig overgav Fæstningen sig til Frdr I og udsendte Vincentius Lunge, der strax senere blev Kongens Statholder nordenfjelds. Men 1528 blev Bergenhus igjen frataget og overgivet til Eske Bilde

Reformationen: Bergens Biskop paa den Tid var den vanze Olaf Thorkildsson Eske Bildes Kirkemedbrydning

Efter Olaf † 1535 blev Gjeble Pedersson Biskop den var den lutherske Lære hengiven.

Munkeliv blev 1536 brandt paa Foranstaltning af Høvedsmanden paa Bergenhus Thord Rød og derefter blev Olafskirken Domkirke og Olafsklosteret Bispegaard.
I Løbet af 16de Aarh. blev Bergen ved Reformationens Ødelæggelse af de Katholske Stifteles en Ruinby.
Tydskerne vare imidlertid uforstyrrede i Bergen. 1532 fik Kontoret endog Bekræftelse paa sine ældre Rettigheder, hvorved det blev forbudt alle andre Udlændinge at handle paa andre Havne nordenfjelds end Bergen og Throndhjem.
Alligevel viste Tydskerne sig ødelæggende uvillige til at bistaa Borgerne og nægtede overhovedet at lyde Byens Lov og Ret.
Først da de politiske Forhold efter Reformationen atter blev mere fastede kunde der blive Tale om at sætte Stoppet for Lovløsheden.
Efter Reform. var Høvedsmanden paa Bergenhus eller som han nu ialm. kaldtes: den Kongl. Rensherre, den høieste Embedsmand i Bergen. Den underordnede Administration i Landdistricterne besørgedes af en ny Klasse Embedsmænd: Fogderne
(Tyge Brahe forlenet med Nordfjord).
Første Lensherre paa Bergenhus efterat Erik Bilde havde opgivet sin Stilling var navnte Thord Rød, der imidlertid 1541 forflyttedes til Stenvikholm, medens dettes Befalingsmand Kristoffer Huitfeldt fik Bergenhus. Hans Søn Arild fødtes paa Bergenhus. Kristoffers Efterfølger var den mest bekjendte af alle danske Lensherrer paa Bergenhus Kristofer Valkendorf, som 1536 fik Bergenhus med underliggende Lehn, af hvilke et var det fjerne Vardøhus Lehn, der omfattede Finmarken.
1560 afløstes han af Erik Rosenkrans men i sin Befalingstid rettede han det kraftigste Slag mod den hanseatiske Kolonis Spændt Forhold mellem Tydskerne og Strandsiden, hvilke sidste støttedes af Regjeringen. Da Valkendorf kom begyndte han strax med at lade nedbryde Øvregadens berygtede Huse Dernæst tog han fat paa Skrønerne beholdte denne Bergenhus og forlangte af Bryggen, at Tydskerne skulde svorge Kongen Lydighed. Efter megen Trods begyndte disse at underhandle. Valkendorf gik Run bedøvet af to Drenge til Mariakirken

Derefter brød han Kontoret Forbindelse med "de fire Anten", fratog Skomagerne Halvardskirken, og bragte de tydske Præster ved Maria- og Martenskirke til at vaage at følge Ordinantien.
1559 drog Halvdelen af "Imbedsmanden" til Tydskland – ialt 59 Haandværkere afslutteds dette Forlig med Valkendorf. Dermed var de tydske Haandværkere Magt aldeles tilintetgjort.
Samtidigt flyttede han Torvet fra Breidalmenningen til den af ham opfyldte Vaagebund, som han lod brolægge med Sten fra Allehelgenkirkens Ruiner. Ligesom Raadhuset fra Bryggestiden til et. Ham selv tilhørende Hus
Bergen fik sin første Borgermester 1537 Anders Hansen. Senere blev der to.
1624 var Skuteres Antal steget til 400. Vintkjelderen, der allerede i Middelalderen var udleiet til de tydske Kjøbmænd, blev 1609 frataget disse og af Kongen overdraget til to af Bergens egne Indvaanere.
Den første Gang, der efter Reform. stilledes Krav til Bergens Borgerskab om at yde personlig Krigstjeneste var i 1564, da Throndhjemslagen var beseet af de svenske og der fra Bergen udgik et Tog for at gjenerobre denne Landsdel. Mandskaberne var godt forsynede med Hagebøsser, Spyd, Sværd, Fyrrør og Hellebarder – tildels havde de ogsaa Harnisker. Men først i 1626 fik Borgervæbningen fast Organisation.
Efter de tydske Haandværkeres Bortreise 1559 skulde der egentlig ikke længer have været noget Laug i Bergen.
Den gjorde sig imidl. gjældende en stærk Trang til ved Dannelsen af Korporationer eller stiftede Foreninger at modarbeide den altfor ubundne Næringsfrihed.
Dog hjalp dette lidet forinden den bekjendte Forordn. om Drenge og Svende af 10 December 1621, der i Norge saavel som i Danmark gav Laugsvæsenet dets endelige Organisation. I alle Laug var det vanskeligt at komme ind med mindre man ægtede en Mesters Enke eller Datter eller ogsaa kjøbte sig en anden Mesterskab.
Ligesom Mesterne havde ogsaa Gesellerne og Svendene sin "Lade"
I 16de og 17de Aarh. undergik Bergens Udseende adskillige Forandr. ved Ildebrande. Paa Slutningen blev der ved hver Ildebrand

Mexikanerne ved Spaniernes Ankomst havde Kundskaber i Astronomi saa store, at de kjendte de virkelige Aarsager til Formørkelser, kjendte Jordens aarlige Kredsløb og havde en fuldkommen Kalender end Romerne – og dog havde de ingen Mønter, kjendte ikke Maal og Vægt, ikke Jern, ikke Melkespiser, ikke Lastdyr.
Cesare Cantu 5te B. 291.

Paa Østsiden blev der uforandret bygget paa samme Maade og Fydskebryggen var derefter i 226 Aar forskaanet for større Ildebrande.
Branden 1561 lagde 39 Gaarde paa Strandsiden i Aske.
Dersaa i 1582, hvorefter Kongl. Forordning om Almenningernes Udvidelse.
Siden i 1589 igaar paa Strandsiden.
1623 stor Ildebrand – der omfattede næsten hele Byen – dog ikke Bryggen.

Augustinunnernes sikkreste Kjendemærke er den saregne sorte Hat med 4 Hjørner

Nonnesæter af Cistercienserordenen. Stiftet sandsynligvis af Biskop Sigurd af Bergen, der ogsaa stiftede Lysekloster 1146. Magnus Lagab. † 1277.
Nonnerne udjagedes omtr. 1500 – Godset lagdes til Munkeliv og Brødre af St. Antonii Orden tog de øde Bygninger i Besidelse indtil Vincents Lungl 1528 igaar jeg dine ud.
Monast. beatissimæ Mariæ ad sanctam trinitatem ordinis St. Bernardi.
Stiftet ved Nonner fra England. Vi har intet Kloster af samme Orden.
Cistercienserne var reformerede Benedictiner. (Bernhard af Clairvaux) † 1153.
Ordensdragten hvid eller graahvid (grámunkr) med sort Kappe.
Graabrødre ere danske Benævnelse paa Minoriterne.
Af Nonnesæter staar to Taarne, hvis Øverste tydes paa Kapeller og i hvis ene Kjælder findes en Brønd. Dette maa have udgjort Klostrets eller det Kirkes Yderpunkter.
Fr I skjænkede Nonnesæter 1528 til Hr. Vincents Lungl.

Valkendorfstaarnet: fra først af opført i spidsbuestil ved Midten af det 15de Aarh. er taarnet senere tildels efter Ref. udvidet og forbygget hvorved benyttet mange ældre Stene fra Rundbuestilen sandsynligvis fra den i 1531 nedrevne gamle Kristkirke.

Skolelærer A. Frydenberg, Formen i Vang
y. J. Vaaben.

Vestre Hanum: Mikkel Andersen Kjedel fra en stor og vid Hang af Rullesten. Under Kjedelen laa et velbevaret Vævjern (Vævte)

Helge Nilsen Formen.

Rundhaug: dækket med tre Fod jord. Mellem de øverste Stene netop i Midten fandtes et enegget, böiet og vredet, stærkt rustet Sværd uden Ben, Knud eller andre Oldsagers Omgivelse; alltsaa vistnok medstukket som "Staal" for at binde Gjengangeren.

5 Fod under Sværdets Haandtag lidt vindenfor Midten fandtes Brudet af en forrivet Kerame og mellem disse Brand laa enkelte br. Ben. To Fod nordenfor altsaa omtrent lige i Haugens Bredflades Centrum fi: en Hob br. Ben og en Fod nordenfor en dº med enkelte Urnestykker. Haugen selv var over 9 Fod høi, bygget af Sten, som var med stor Omhue lagt i Lag; over den underste Kjerne af br. Jord og Aske var lagt middel store Stene, over dem et Belte eller Dække med Stene af Brostenes Størrelse over dem svare Rullestene over hvilke 3 Fod jord paa Toppen, nedenfor tyndere. Haugen hvori

den rom. Vase med Indskrift laa straxt vesten for Gaardens Huse. Den nu nedr. ligger nogle 100 Skridt østenfor og er den største af de nu derværende i Linie liggende Hauge blev omhyggeligt restaurer.

Eimang i Valders.

Hauger hvorpaa Runestenen staar er 44 Fod i Tvermaal. Jg lod grave en 20 Fod bred Gang. Hauger var saaridt dækket med Jord men ellers idet Sten, delvis paa Fladfjeld, delvis paa Aur uden Spor af Begrav. med Undt. af Kul. Nær Bunden af Hauger var mindre Sten end ovenpaa, men alt var sammenlagt med Orden, indenfor en regelmæssig Fodkjæde, der paa den nederste Side dannede ligesom en Mur dele for at holde imod dele for at give Hauger en horizontal Stilling. Runekakken er en Alen og 1½ Tom lang. Paa Nejabraaten neppe 100 Skridt i Syd-Vest for Stenen en rydet Mark hvor den til Frederikshald bragte Kugleformede

(W) Sten med Bindrunen blev f: ligger Ruinerne af to Hauge. Den ene 35 Fod i Tvermaal men neppe 4 Fod høi blev gravet i og fandtes Brudt af en Urne. Brandte Ben og Kul over en stor Flade
Stenen er 2 Alen 20" over Jorden, 3 Fod bred og 5 à 7 Tom tyk

Paa samme Skraaning ret over for
1/ Olbjerget ligger tre Stenhauger i Rad ofover, i den nederste og mindste omsat med store Stene, den danner en Mellemting mellem Fodkjæde og Stenkreds fandtes omtr. midt i Hauger et sammenbøiet mærket RANVICII — Sværd og lange med dette et firegget Spyd, over begge et Hagebøiet med Agnoven og midt over disse lige i Torvkanten en Skjoldbule hvori forek. Jernnagen og Beltebeslag; smaa Ben og Kul i et Lag paa Bakken.
2/ I den ovenfor liggende laa midt i Hauger en Skjoldbule nogle Alen vestenfor: et Spyd og en Skjoldbule og nogle Alen østenfor Midten et Spyd.
3/ I den tredie Kul og br. Ben i Lag og Stykke af en skimet Skjoldbule.

En 4de Hauge beliggende ovenfor № 3 og lidt mod Nord laa i Stalens Skov undersøgtes af Prof. Brøgger og indeholdt to Spyd: en fireegget og en med Øjeporer.

Peder Vigtagen Skolemester solgte mig et mærkeligt Skindbrev, der laa i Bunden af en Kaffemølle. Brevet valn. gammelt, var jo troskyldig nok til at skjænke Rigsarchivet.

✝ ALTA BALE · VITE · PBE MA OC AAT
AA BE · VESI · TA & W.
Lommens Kirkeklokke.

Paa Ringens Indmark i Vest for Huseme og nær Skidrefjorden ligger en rund betydelig Haug. Under Torven 4 Fod Rullesten hvorunder gul Sand, derunder Kul og sort Jord hvori fandtes 2 Stykker af en regelmæssig friret urtepottef. Lerurne. Disse to Stykker har gamle Brud men laa mellem store Stene stillede paa Kant som om de oprind. danned et Gravkammer. Haugen var i Toppen marker efter tidligere Gravning, men derom Kammeret har ligt paa Haugens Bund skulde det ikke være naaet ved Udhulningen i Toppen. Anderledes derimod saafremt Kammeret har været opført i Stenlaget. Steenene i Toppen var saa forstyrrede, at noget sikkert herom ikke kunde siges.
Indskjæringen gik denne Gang fra Vest og Øst bred og lidt forbi Centrum

---

Paa Hande i en Rø f. ved Markarbeide: et hvard en lag og et af de bøiteformede Redskaber.
Halvor Johansen Hande.

Paa Lillestrand i Svennes i Aurdal kjøbte jeg et bøief. Redskab f. løst i Jorden

---

General Michelet: Paa Veien fra Kjøbund til Fredrikstad ved en Korsvei, paa Høiee lig ved den gamle Milestolpe og ved et Sandtag ligger en Runesten omstyrtet.

Ved at søgte Veien over Lilledalshøiden i Skjeberg fandtes Krukker med br. Ben.

Stenalder?

Skjeltorp i Skjeberg.

I Gravrøret en Gravkiste

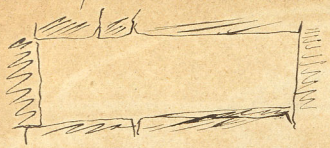

I Lunds Museum 4 g. J. hvad intet fra ældre Jernalder.
3 af de g. J.'s har Hjælt, to med trekantet Knap, et med rund.
2 halvkugleformede glatte Skjoldbuler og nogle fra æ. J.
Stigbøile hvoraf en flad rund Plade med Tvorsmærke.

1872.

Henrique Leonore

Othilies Urne

Krabbehaugen paa Vik, östre Skjeberg nærmeste Haug ved Fæbulafundet i Iserøen: Johan, Moder og Othilie.

19 Fod i Tværmaal } overføre baa en
3 " i Höide } omtrytet Bautasten

i en liden Nabohaug af Sand: intet Urnen synes at have været opfulgt ved Nedsatteben. 1872

Broncealdershös Skjeberg

Stort Grav Kammer: Lille Sæby

Vestsiden har været af en Sten omtr. 8 Tom tyk stillet paa Kant men nu knækket

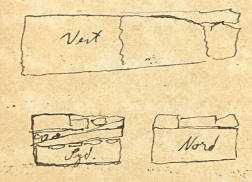

Gavlenden mod Syd af tre større og flere mindre Stene. Gulvet aldeles fladt

Stenene i Siderne er af Skrek. Langs nedad og Kun glatte paa den mod Graven vendende Side

Fra det ene Hjörne gik en 16 Tom höi Kant: stillet Sten paa skraa ud i Graven

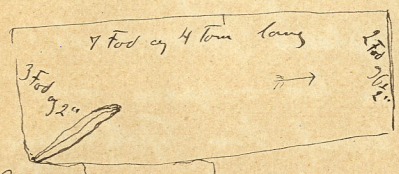

Overliggeren, der har været en mægtig trekantet Helle, der rak langt videnfor Graven viste sig nemlig at være knækket. Derfor var den skraa Kantstillede Sten anbragt for at ~~støtte den~~ under Bruddet.

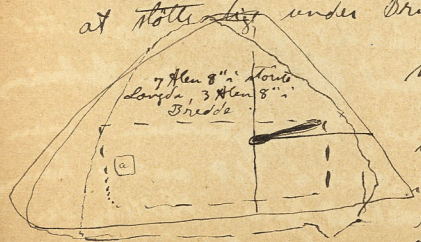

a Enkelt flad Sten paa Bunden.

Rösen noget over 6 Alen höi 14 Skridt i Omkreds men sydsiden paa Bunden

Graven fri for Jord. Alen lidt höi Ruck ~~[illegible]~~

i dette Skjelettet af en Sværdklinge af Bronce nær ved a og et andet lidet Broncestykke

Meddelt Prof. Rygh i Skrev af 19 Sept. 1872.

Paa Pkinne i Pkjeberg er opreist mange Heller hvoraf en er 3 Alen over Jorden. Strax udenfor er flere Kredse; paa Gunnarstorp en Hauge med opreiste Stene Sammesteds blev 1871 bortkjørt 12 Stene, der stod rundt en Hauge, der forøvrigt ikke var vrøit. Paa samme Gaard er tidligere bortkjørt tre Stenhauger, dækkede med Jord hvori f: Kammere med Urner, Jern og mange Mechingsager

Paa Stordal i Pkoven, mange runde Hauger Ole Andersen

Paa Pkjeltorp i Pkjeberg er Ruinerne af et vistnok sjeldent Gravminde.
Haugen selv er lav omgiven med temmelig store Stene, hvoraf kun Topstykkerne stikker op over Torven. Indenfor denne Ring midt i Haugen var opført et rundt Kammer omtr 5 Fod i Diameter af flade paa Enden reiste Stene eller Heller med Smaasten som Fylling og dækket af en meget stor flad Sten. Mod Øst var en Aabning "Gang" omtr 1 Alen bred, hvorigjennem man kunde krybe ind i det aabne Kammer der havde grusdækket Gulv. Hellen, der først var valtet noget til Side af svensk Soldater i 1814, blev sprængt og bortført i 1855 og Kammeret sidestens paa to mar i 1863. Begge Mænd, der foretog dette Arbeide (Gunnar Olsen Brandstorp og Nils Ulriksen Pkjeltorp) fik sin Død ved dette Arbeide, saaledes som Varslet lovede.
Flade Heller sees i Haugen
Den ene af de to Vaghelle er 6½ Fod hvoraf Halvparten sees (af Mordskhet) at have været over Jorden; altsaa maa Dækhellen have lagt omtr 3 Fod over Haugens Flade
Nils Hansen Pkinne som selv havde seet Haugen og Graven i uberørt Stand, berettede, at Graven i længere Tid blev brugt som Faarestald, deraf af Børnene som Legestue.

Paa Stordal fandtes det eiendommelige Stenfad = Urne af brændt Ler men flad ved Skaalformet med eiendommelig siksakline.
I en Hauge i Pkoven, som er udmærket ved en omtr 2 Fod høi opreist Sten fandt jeg en brudten Urne hvorunder lå Ben og en bageformet uberørt Urne liggende overende. Ved dens Munding en tyk Urne med Hank og en anden med Bunden i Veiret. Tæt ved disse fandtes og Tænder, ~~et Hanskeskjæl af blaat Glas med hvid Spiral~~ en Perle og en liden Bronce

maal. I normerte Hang østenfor fi: en Hob br. Ben lig i Overkanten, deri et Haandmeldehjul af blaat Glas med hvid Spiral

I Gunnarstorpskoven en Kreds af Bautastene midt i vilde Skoven.
15 Alen i Diameter

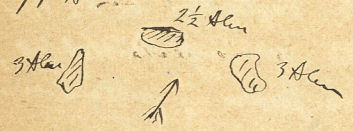

Omtr 3 Alen vestenfor staar 3 Stene i halv-Kreds, firkantede og flade

og omtr 10 Alen i Nord 5 Kredstillede Stene.

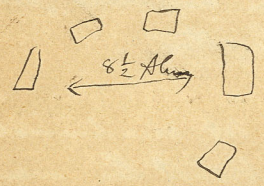

1868.

3. Mai. Gravhøie paa Gjestad i Ullensaker
9de 10. 11. 12 Mai paa Braanaas hos Fürst
11 og 12 Hauger paa Præstegaardsmarken

Derpaa stor Excursion til Nes og Folvedsæteren

5 Juni til Grøtmoe og Aspestrand
10de paa Lundestad
17de ved Bakke i Engedal. udgr.
" " paa Bisneberg do
20de atter paa Bakke do
22de–25de paa Glimming og Solberg paa Ø.
27de–28de paa Glimming og Berge med Fogtes
15de " paa Glimming med Frøkn Gram og Hinderup Børgh.
26 og 27de med Johan i Rakkestad
2den Aug. Hvaloerne
11te " paa Glimming med Ahnesen, Olsen & Kjelland
30 " med Johan og Forældre paa Rokke.
1–7de Sept. til Rakkestad, Høland og Urskog "Myseegaardene".

Gjenning i et Diplom Gyldenkreuz.

Jakob Arnestad: stort y. J. Gravfund

en Brønd cr. 12 Alen dyb i Syd for Hytten
flere Huler i S.O. " "
1 stor med rette Sider i V. " "
I Vest ogsaa en stor Bakke med
Rester af en Smidie; Bakken selv
bestaar af Skar af Kloberiten, Affald
og Brudstykker. Redskaber fundne
saaledes flere Jernkniive.

DB FREDAG 19 Juni 1868

Hvor underligt er det dog at tage gamle Breve frem
fra vor Ungdomstid og læse disse. Da dukker ligesom
et helt Liv op med alle dets Forhaabninger, alle dets
Sorger. Hvor mange af de Mennesker, som vi i
hin Tid levede saa inderligt med, ere nu bortdøde for os, og dog lever de endnu; men vi har
i lange Tider ikke tænkt paa dem, hvem vi
engang troede altid at skulle holde fast ved
gjensidig dele Sorg og Glæde med.

For hver af vore kjære, der dø fra os
har vi en Ven mere i Himmelen
at længes efter.

Jeg er ikke ene, de gamle Tanker med
hvad de kan føre med sig, kommer og
besøger mig og nu kommer du ogsaa!

Schnitlerhytten: Ministerse cæt dans ton ecol, que la sagesse
instruit les mieux ses disciples.

1873. Thune.

Paa Trompeterhaugen i v. Skraaning i en vid Rundhaug paa et lag Kul Levninger af et Traafutteral, hvori en Skaalvægt af Bronce et Vægtlod med Broncebelæg og et af Bly i Form af en afskaaret Kegle.

Jens og Alexander Thune, Thorvald Thune

Paa Trompeterhaugen findes en underlig Blanding af forskjellige ærtede Oldtidsleninger.
Først en Mangfold af de ïmaa runde" i Alm med en Rø, hvoraf en kelt Sten stikker frem; de ere flade og temmelig vide.
dernæst paa høiere Tøp flere forholdvis store, hvoraf ihøiemindste en helt af Sten, dækket af Jord og med lidet forkantet Kammer.
dernæst paa Bakkens søndre Skraaning en af Jord dækket Stenhaug med tre=Alen langt Kammer (forlangst aabnet) (i Nabohaugen var det jeg f: Skaalvægten)
dernæst i en Myr østenfor Bakken 8 eller 9 flade Rundhaugen mærkelig ved sin Beliggenhed og lig den i Myren paa Gjennes Gaa lille Øerlette.

Harkam Söndmöre

I en Myr strax under Harkamfeldet og paa dette mod Kirken vendende Ö. Side ligger en Mængde smaa Steenrös, saadanne synlige Grave, da en, som jeg lod aabne viste en aflang firkantet Gravkiste eller Hellerum 2 Fod 2 Tom l. 16 Tom bred i begge Ender dannet af fire Heller men uden Bund eller Dækhelle. Overkanten var i Höide med Jordoverfladen. Bunden bestod af grov gul Sand. I Kisten var mörk nesten sort fin Sand dækket med Rullestene. Paa en grasklædt Bakke oppe paa samme Fjeldside men noget længer mod S. ligger en udgr. Hauge.

Paa Hovedgaarden i en Haug nær en, hvori jeg fandt Skelet (Spyd og Klinknagler) fandt Hvoaldgaardens nuvær. største Eiendomsbesidder "Markola" en Egebaad nedsat i Haugen. Hele Kjölen og Bundbordene var bevarede, af Siderne laa derimod Kun tilbage Klinknaglerne i Rækker og Raadaaden var nedsat i en af de dervarende Øer. Fordybn. i Sanden og siden var Kantet en Haug derover, som imidt Kun synes lidt ophöiet over Jordsmonnet.

I Baaden var Bs. Ben i en Hob midtskibs og to Stridsøxer

5te Okt. 1874.

Fra Bergen med Framnes – sparsomt Reisefølge. Ankrede om Aftenen ved Florø ankom Kl. 2 til Eid-Nordfjord og blev mødt af Hr. Sverdrup, Læsøer Skagen og Dr Bugge, der alle fulgte mig til Hotel Boalt Derefter besaaes Gravhaugerne. Aftenen tilbr. hos Lensmanden Langgaard.

Onsdag Morgen 7 begyndes Arbeidet med at en 8 Alen bred Grøft blev skaaret ind i Haugens østre side. Førend vendet, bemærkedes, at en naturlig Forhøining i Terrainet var benyttet som Grundflade for Haugen. Allerede fra Kanten af viste sig i Haugens underste Lag Kul. Længer inde saaes to Lag, det ene over det andet men mødende i Kanterne, det Underlaget var fladt medens det andet ligeom hvelvedes sig Aftaarden mellem begge paa Midten omtr. 1 Fod. Mellemlaget var lys graa agtig Sand. Begge disse Kullag var ligesom pakkede med Klinknagle og Jernberlag af forsk. Størrelse, de dannede en Oval 14 Fod bred Ø–V. men 28 Fod lang N–S. Paa den østlige side fandtes i det øverste Kullag mange Skjoldbuler, paa Vestsiden laa Buler i begge Lag, snart enkelte snart i grupperis indtil 3 og 4. To Gange 2 i hverandre næsten vestenfor Haugens Centrum men omtr. midt under Kullaget opdagedes flere sammenliggende Buler fastnaaede til hverandre og ved forsigtig at graave omkring, opdagedes at de laa som Laag over en Bronceboldk, der altsaa har været nedsat i et i Bakken gravet Hul. I Kullaget over Kjedelen var f. en sammenrullet Klump af Vaben, der var bøiede sammen.

Ole Johannesen Möklebust.

Thomas Sörheim i Aardal har en fra Aardals Kobberverk flyttet Stue i hvis Vinduer er Ruder med Skrive paa flere af Værkets Funktionærer

Vægtenen til Dale Kirke i Lyster skal være hentet fra Dale Berg i Hafslo.

Hos Kapitain Reinord i Bögstad i Söndfjord skal findes en Vægtens Döbefunt benyttet som Gjærtrug. (Lizuta oblem)

Paa Klepphe en stor Rundhaug med tre parallele Kammere first f. i Slutn. af forr. Aarh. og blev staaende indtil ca 1860, nu kun et igjen. Da Præsten begyndte Graavingen varsledes Haugboen, at Præstegaarden skulde brænde tre Gange – hvilket er indtruffet 2 Gange.

Ogsaa paa Elbö var S. for Huene en Haug med tre Kammere saa store, at man kunde krybe ind i dem.

Fra Revse i Rundhaug hvori ubr. Lig J. J. Svæd, Klinken og tre Glasperler. Stav. M.

I Grönhaug vestre nær Tuinghaug: Jernkjedel i Kammeret Kranium udenfor. Pskjoldbule og Klinker.

Sadelhaugen paa Tuv. I s. v. Side en smal Grav 1.72 lang 0.22 høi fyldt med sort Jord og med Gulv af Rullesten

Jordlaget 1.3 tykt
Stenrøien 1.20 "

Stav. M.

"Echinus" der synes at have været indfattet i en Jernkapsel, hvorafRust viser sig ved Undersiden og i en Ring lidt ovenfor.

f. sammen med 3 Glasperler og en liden fladtrykt Kugle af br. Ler paa Sunde i Haaland (Mattehaugen) hvorfra B. M. har skal have faaet 2 sølvkaalf. Spænder og en Nøgle (hvilnok B. M. No 1867 – 69 se Aarb. 1867.)

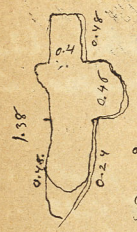

Af Kroshaugfeltet ligger en Stumpf ved Laden til Torres Hauge (nu atter reist paa Haugen)

"Memorial-cross"
or "Market cross"

Paa Laland i en Rundhaug et lidet Kammer, der skuttede om en Broncekurne, delvis f. med br. Ben. Haugen havde været 8 à 10 Fod høi

Urnen har havt Jernhaandt, hvis Ender har været fastet med sex Nagle paa hver Side. Brenden er fastet med Klinknagler ligesom paa Farmenvasen og Siderne stærkt lappede

fra et Gravø ved Sole gamle Kirke

Hellen er afspraget fra en stor Rullesten, der laa i Udmarken paa Hage paa Skraaningen med mod Haafjord. Stenens Topstykke har fem skaalf. Fordybninger. Hellen er "tuftet" ved Fodenden.

I Kjelderetagen i Fremhuset i den nye Stenbygning paa **Halsenö** blev tæt ved Udindretningen (eller i Gruen) nedlagt en Sten med Indskrift og med Bagsiden op.

Sjangereid efr. Urda III S. 48

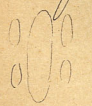

Gravhaugerne ligger paa en tør flad Slette eller Hei nogle Steder ligesom i Rækker men ellers spredte.

En Langhaug en iøinfaldend. ved fire omgivende Grøfter

"Kraakebakken"

med Kammer under Gravtorven
g. g.

en paa Kirkebakken
en paa Gare meta mindre. se næste Side:

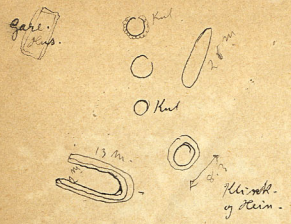

I Hesterkoens Indre store Kut i Bunden men ikke longer ud. Dens Arme af Grus og enkelte Stene.
I Langhaugen 2 Krukkestykker

Vennegstadmoen: stort Kammer. 3 Urnes Hestehud 033.

Paa Ekeland begyndte man at grave i en Haug med Skjerene blev saa urolige, at Arbeiderne ikke fik Fred

Paa John Mói's Eiendom: nedre Snartemo Egger Bedehaugen midt paa Sletten 40 m, i Omkredt med Steering rundt Foden og "Kudfald"

Simon Johnsen Snartemo Eier,
Fuver John Johnsen; "
John Mói.
Kirketangen John Fidje
Preasten Schanke.

Lars Kempno Lensmand i Lyngdal eier et Drikkehorn.
overnattede paa Ofine og kjørte derfra til Mandal

Knud Haglund Skolelærer.
nordre Undal

I Tryggelandsfundet var 2 Bötter, et Aag Melkeringe, 17 flettede Kurve, 5 Lerklukker og rödt Klode. Den tredobbelte Guldring tilhörer Anna Oldatter Refnes paa Refnes i Grindheim.

Bryn: i n.o. Kant var en Barnegrav hvori ingen Oldsager blev f.
i S. side langt ud mod Kanten var den store Kiste, med en nær 6 Alen lang Dakhelle.
I Kjedelen var Muld, Tilespidse, Kniv og mange Smaating. De andre Sager omkring i Graven Det ene Sverd laa med Odden ind igjennem Hullet i Kjedelbunden.
Midt i Haugen tæt ind ved en jordfast Sten var et "Röjkut" bygget af smaa Heller og Sten, noget videre ved Bunden Offerkut.

Oskirken: paa Kirkeklokken:

✠ ZVSOBIDA·SDOA·OATDGAIJATSOY

Solvkandt tilhørende Overretsassessor
Didrich Smit. Bergen

N K V E. H.

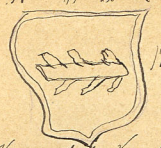

1713.

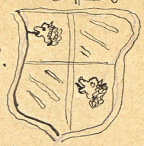

Nils Knag til Kaufangen, Stiftf og Lorne. Lagmand over Bergen adlet med Navnet Knagenhjelm 19/12 1721.
I Skjoldet en Stub med ny afhuggede Grene
Stjerner
Paa Hjelmen Elefantenabler

Veronica Elisabeth Hjort
Skjoldet fireldt, 1ne og 4de et afrevet gult Løvehoved med udstraakt Tunge i 2den og 3die Solv-Skraabjelken
Paa Hjelmen et grønt Plantra
Med dette Vaaben blev Hans Hjort, Assistentsraad og General-Krigskommissarius vordenfjelds adlet 8de April 1682
Hans Christophersen Hjort til Steen.

Nils Knag og Veronica Elisabet blodt Bryllup 17de Mai 1702
Knag var dengang Enkemand, idet han 25de Sept 1695 var bleven gift med Abel Margrete Hansdatter, Datter af Overtoldbetjent Hans Claussen.

Stavekirkerne

Deres Alder Forut. 251 Jvfr. Morgenbl. 10 Apr. 1884.
Dateringen: beskr. det eiendom. i Conets. af deres Grundplan, Triforiebygn. og Tagverk, Reisningen af Løbegang og Kor med Absis. Det halvrunde Absispartie "Perial" Fortekbenævnelsen paa det bagerste Taarn skriver sig fra den gammelkirkelige Benævnelse Perivalium

Tre Hypoteser er blevne tænkte: 1/ russisk bygaad.
2/ vestkirkelige i Eng. og Frankrig
3/ ældre Missionsreed i Engl. og Tydskl. byggede Kirker.

Af de engelske ikke eksist endnu en Stavk.

De ere modtagne som simple enskibede, og Tagverket har sydlig sin Oprind. fra Vikingeskibenes Konstr. medens det treskibede System er opfundet i Vest. Tagverket er udviklet i vort Land i en Form for Stavekirkerne liggende Periode i de hedenske Hov der maa have været dannede efter Mønster af de Kristne Kirker i Vesterled ([hvorfor bød man da Hov for at bygge Kirken paa deres Plads?])
Saaledes skulde de enskibede Stavekirker nedstamme fra, og tildels oprind. have været - hedenske Hov og først senere har navnlig ud af de anglo-norm. treskibede Stenbasilikaer de mere kompliserede treskibede Stavkirker have udviklet sig.

Om Helli Olafs Bygn. af en Trækirke i Throndhjem
Laxdølasaga C. 74. Aarb 69. 190

Gregor den Store paabød at forvandle de hedenske Templer til Kirker og de hedenske Feste til Kristi.

Tantoft vistnok opr. Forntuft = Gammelgaarden.

Peder Claussen: den gamle Fue eller Furretrø, som i fordum Tid var til, var ogsaa meget varigere, end den, som nu voxer

De romanske Kirker var Vidnesbyrd om den samme Sands for det solide og storladne, som Kirken havde taget i Arv fra de gamle Romere, og blev som Udtryk for Christenfolkets Muder til gjennem Indbildningskraften altid at vække den poesi hos de kommende Slægter.

Anlægget i de norske Stavekirker tilhører de romanske Landkirkers System, skjønt de af Hensyn til Materialet, hvis Sviller og Planker kun tillader en vis Længde, nærme sig til Centralformen. Rundbuede Døre, Arkaderne og Rundbuen spille en stor Rolle i de norske Kirker. Freskibet Runde Lysaabninger. Løbegangene ere aabne og det dertil mere, jo ældre de ere. I Urnes og Vangnæs var de jo endog uden Brystværn.

Rekstanner = Pfeiler, modsat Knudstanner = Klinkkoin.

Nordb. Handsliv. 2 B. 653, 663: Stavekirkernes spadstrøbende Karakter. De hæver sig høit og giver uden fra Indtrykket af at udgjøre et helt Kompleks af Bygningsdele, de drage Øiet overalt opad som en mendelig Længsel efter en lysere renere Verden.
Ungers Homiliebog 133.

Kristenaanden overførte ogsaa til vort Folk Driften og Evnen til at løfte og rense Sjælen ved harmonisk Sygsindtryk, Stavekirkernes Bygningsformer gjennemgik Kristenfølelsens væsentligste Sider, her taler Bygværket selv Herrens Pris, eller retter synger thi du er et nært Slægtskab mellem Kirken af den gamle Archit. og af ophøiet Musik.

Vore Stavekirker ere nu de eneste i sit Slags og saavidt sparsomme Beretninger formode, synes de heller ikke tidligere at have haft noget Sidestykke med Undt. maaske i Storbr. og Irland.
At det i deres Sammensætn. findes meget, som allerede i den hedenske Tid var i Brug, er høist sandsynligt, hvorimod det samme neppe gjælder med Hensyn til Rummets Fordeling og archit. Indretning. Forbilledet til vore Stavekirker, ligesom til Sten Kirkerne og overhovedet til hele den vesteuropæ. Architectur i Middel. er udgaaet fra den romer. Basilika.

Om Fortuns Kirken Aarb. 81. 26. Præsteteen og Forkrakkelsen i Provst Halls Tid.

Hanc ædem
multa sæcula abhinc
in parochia Gol
Divinis sacris dedicatam
artis majorum veratibem tectam
anno MDCCCLXXXIV
hoc loco restituendam curavit
rex augustissimus
Oscar II.

Brunins antiqv. Reise 213. omtaler, at endnu 1541 var Vindusglas saa sjeldent i Sverige, at man i mange off. Bygn. havde Pergament! 1567 var i Engl. Glasruder kom i Kragbygninger og i Skotl. var 100 Aar senere Kun Glas i det Kongl. Slotes øverste Vinduer.
Glasmaleriet skal være bragt til Frankrig, muligt i Lübeck før end i Florenz.

Hvörnar pöll su er utendr porfi á, hlyrar hennri börkr né barr. Sæm Hirt. 173

Lord Waterford 1837. { Vester Skaubo. Dr. Kleiberg / Magler Meyer } God dame your eyes.

Sveriges Medeltid. 1. 429. Kildeskrifterne giver ikke tilstrækk. Oplysninger om, i hvilken Grad Borgernes Huse var forsynede med Glasvinduer. Vi ved alene, at mod Slutn. af Middel. fandtes Glasmestre i svenske Byer. Landsgrundlovs har Udvikl. gaaet for sig som i Udlandet, om end noget senere. I de store Kulturlande omtales Glasruder i Beboelseshuse allerede under 1000tallet og blev efterhaanden alm.

Paa Ryskeland i Hamre var en Runde, der fremstillede en Smed i Arbeide.

Nils Osten fremvorends Skipper fra Spanien ved Navn John Jörgensen. Fribytter.

Marmorkisten ved Rosendal, hvori Biskop Landsman de Rosenkrone hviler, er tilhuggen af Klokker John Simonsen til Finaas. Neumans Bem. 1825 S. 43.

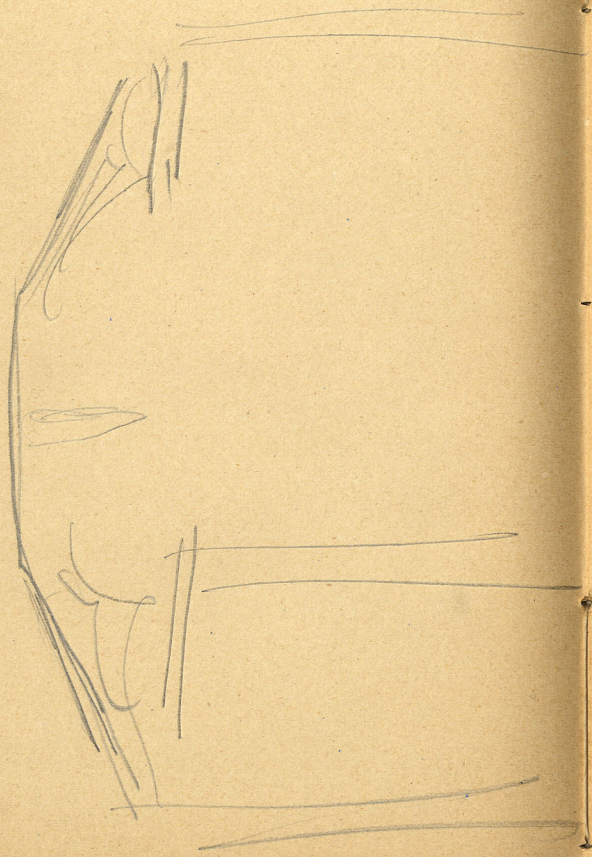

Et Hjem er der hvor alle dine Tanker
Kan leg frit som Børn paa Faders Fang
Hvor du din Rost paa Hjertedøren banker
Før Svaret lyder i bestaaet Sang.
Et Hjem er der, hvor dine Haar kan graane
Og ingen Mærker, at du aldes dog,
Hvor Kjære Minder trykkes dig at blaane
Som Aatens Rygning blaaner bagom Skog.

Vil du elske mig, naar hvad jeg lover
Viser sig at være uskuldbragt
Naar det sees, at Hjerte mer end Hoved
Har jeg havt og mere Mod end Magt
Naar jeg vrages som en rusten Klinge
Nu for slov men engang altfor hvas
Og den store Hob kun agter ringe
Det jeg dog engang har fyldt min Plads?

Thorv. Lund
Lahtin
Helge Fermen.
Stephens.
Hysing. Gram?
Danielsen.
Gelmuyden.
Kjelland.
Schive.
H. H.
Osc. M.
Gamle Schytte
Magnussen.
Alsing.
Victor Andersen.
Lisch
Ouskel Carl Ingemund
— Marten
Didrik Aalf
Widberg.
Lucie Nilsson.
Worsoe
Engelhardt
Foster.
Hintzenberg
Winckel-Horn.
Henry Peters
Magnus Jæger
Herman Anker
F. F.
Olsen
Rosenkranz
Beck.
Meinwis
Tolhurst
Falck
Motzfeldt
Kr. Aamot.
Virchow.
Cappelen. di Fordoyn
Ma Seis
Metzdorf.
Tidemand
J. Storm.
Alb. Christensen. 49

Aasbergh.
Alf. Larsen.
Karl Wedel.
Baymel.
Prof. Rygh —
1 Karl Rygh —
Brigge 2
Yngv Nilsen 2
Christ Daae. 2
1 Studentersamf. —
~~Abbenaim 2~~
~~Lehrer —~~
1 Friele. Bergen —
~~Platou 2~~
1 ~~Ross~~ — 2
+ Vedel afrendt.
Ikke Sibbs —
+ N. G. Brinby afrendt.
Ikke Cedercrona —
Carlsen. —
Hanssen Tjusvold —
Bleker. —
Möller Svinesund.
Bowen England
L. Daae
Olai Vig
Steenstrup —
Carl Pavle —
Silvercrona —
Crome —
Dupont —
Maartman —
Molard. —
Trinty. —
Kand Kroft.
Distriktslæge Dankertsen Tromsø
Bestyrelsen
2 Pebellstad

1874. 166